

A – Razvoj in dejavnost Sodišča v letu 2005

G. predsednik Vassilios Skouris

Ta del letnega poročila strnjeno predstavlja dejavnosti Sodišča Evropskih skupnosti v letu 2005. Najprej ponuja kratek pregled razvoja institucije v tem letu s poudarkom na institucionalnih spremembah, ki so vplivale na delovanje Sodišča, in na spremembah njegove notranje organizacije in njegovih metod dela (oddelek 1). V nadaljevanju obsega statistično analizo razvoja obsega dela institucije in povprečnega časa trajanja postopkov (oddelek 2). Tako kot vsako leto je po področjih opisan tudi poglobljen razvoj na področju sodne prakse (oddelek 3).

1. Institucionalni razvoj Sodišča je v letu 2005 nedvomno najbolj zaznamoval začetek delovanja Sodišča za uslužbence Evropske unije (oddelek 1.1). Ravno tako je treba opozoriti na spremembe Protokola o statutu Sodišča in tiste, ki zadevajo Poslovnik (oddelek 1.2).

1.1. Ustanovitev Sodišča za uslužbence Evropske unije s sklepom Sveta z dne 2. novembra 2004 in prevzem dolžnosti njegovih sedmih članov sta bila za institucijo pomembna trenutka. Spadata v okvir sprememb, ki jih je prinesla Pogodba iz Nice v zvezi s sodno strukturo Evropske unije. Sodišče za uslužbence je prvo specializirano sodišče, ki je bilo ustanovljeno v skladu s členoma 220, drugi odstavek, in 225 A ES.

Uslužbenski spori Evropske unije so bili pomemben del delovne obremenitve Sodišča prve stopnje, kateremu je dodano novo sodišče. Za Sodišče so pritožbe, vložene zoper odločbe Sodišča prve stopnje s področja uslužbencev, predstavljale sorazmerno manjšo obremenitev. Tako je ustanovitev novega sodišča zlasti namenjena zmanjšanju delovne obremenitve Sodišča prve stopnje, pri čemer se je ta obremenitev povečala zaradi prenosa na Sodišče prve stopnje v letu 2004, v skladu s Pogodbo iz Nice, pristojnosti za odločanje o nekaterih kategorijah direktnih tožb, ki so prej spadale v pristojnost Sodišča.

Bralec bo v tretjem delu tega poročila našel podrobno predstavitev predsednika Sodišča za uslužbence, ki zadeva prve dejavnosti tega novega sodišča v letu 2005.

1.2. Glede sprememb pravne podlage je treba naprej spomniti, da je bilo zaradi ustanovitve Sodišča za uslužbence v Protokol o Statutu Sodišča treba vključiti nekatere posebne določbe o postopku revizije Sodišča odločb, ki jih Sodišče prve stopnje izda na podlagi pritožbe. Tako sta bila s Sklepom Sveta z dne 3. oktobra 2005 v besedilo Protokola o Statutu Sodišča vključena člena 62a in 62b, ki določata zlasti splošna pravila o nujni naravi tega postopka, o pisnem in ustnem delu navedenega postopka in o njegovem morebitnem odložilnem učinku.

Poleg tega so Sodišče v letu 2004 lastni razmisleki o poteku postopkov in o metodah dela pripeljali do tega, da je v skrbi za skrajšanje časa trajanja postopkov predlagalo določene spremembe svojega Poslovnika. Na podlagi razprave v Svetu so bile te spremembe sprejete 12. julija 2005 in so začele veljati 1. oktobra 2005. Predvsem zadevajo člen 37(7) Poslovnika, ki sedaj Sodišču daje možnost, da določi pogoje, pod katerimi se vloga, posredovana z elektronskimi sredstvi sporočanja, šteje za njen izviren. V nadaljevanju se nanašajo na člen 104(1) Poslovnika, ki od sedaj naprej Sodišču omogoča, da ne prevede v vse uradne

jezike celotnih predlogov za sprejem predhodne odločbe, če so ti predlogi posebej dolgi. V takem primeru se prevod celotnega besedila teh predlogov nadomesti s prevodom povzetka v uradnem jeziku države naslovnice. Prav tako je treba tudi opozoriti na spremembo členov 44a, 104(4) in 120 Poslovnika, ki je rok za vložitev predloga za obravnavo z enega meseca skrajšala na tri tedne.

Končno je Svet 18. oktobra 2005 odobril še en niz sprememb Poslovnika, ki jih je predlagalo Sodišče leta 2005, in ki je začel veljati 1. decembra 2005. Te spremembe vsebujejo zlasti ukinitve senata, zadolženega za izvedbo pripravljanih ukrepov, saj je ta sestava postala zastarela (sprememba členov 9(2), 44(5), 45(3), 46, 60, 74(1) in 76(3)), dopolnitev členov 11b(1) in 11c(1), katerih namen je zagotoviti bolj pravično udeležbo sodnikov v velikem senatu in drugih sestavah, ter končno določitev dveh nadomestnih sodnikov v zadevah, ki so od začetka leta, v katerem pride do delne zamenjave sodnikov, in do takrat, ko do te zamenjave pride, dodeljene velikemu senatu.

2. Skupni učinek sprejetih ukrepov, namenjenih povečanju učinkovitosti metod dela Sodišča; in prihoda desetih novih sodnikov po širitvi še vedno vztrajno vpliva na sodne statistike Sodišča za leto 2005. Opozorimo naj na okrog 12-odstotno zmanjšanje nerešenih zadev ter zelo veliko skrajšanje časa trajanja postopkov pred Sodiščem.

Sodišče je leta 2005 zaključilo 512 zadev (neto številka, upoštevajoč združitve). V 362 med njimi je odločilo s sodbo, v 150 pa s sklepom. Dodamo naj, da število razglašanih sodb v letu 2005 približno ustreza številu ob koncu leta 2004 (375 sodb); nasprotno pa je število sklepov manjše.

Na Sodišče je prispelo 474 novih zadev (531 v letu 2004, bruto številke). Nerešenih zadev je bilo ob koncu leta 2005 740 (bruto številka), medtem ko jih je bilo ob koncu leta 2004 840, ob koncu leta 2003 pa 974. Drugače povedano je Sodišču uspelo za okrog 24 % znižati število nerešenih zadev, in to v samo dveh letih.

Skrajšanje časa trajanja postopkov, ki je bilo opaženo že v letu 2004, je v letu 2005 še večje za predloge za sprejem predhodne odločbe: povprečen čas obravnavanja je prešel s 23,5 meseca na 20,4 meseca. Pri direktnih tožbah in pritožbah je bil povprečen čas obravnavanja 21 mesecev. Tu je treba spomniti, da je bil leta 2003 povprečen čas obravnavanja predlogov za sprejem predhodne odločbe in za direktne tožbe 25 mesecev, za pritožbe pa 28 mesecev.

V preteklem letu je Sodišče namenoma uporabilo različne instrumente, ki jih ima na voljo za pospešitev postopka v določenih zadevah (prednostno obravnavanje zadeve, hitri postopek, skrajšani postopek in možnost odločanja brez sklepnih predlogov generalnega pravobranilca). Predlog za obravnavanje po hitrem postopku je bil vložen v šestih zadevah, v katerih pa niso bili izpolnjeni izjemni pogoji nujnosti, ki morajo biti izpolnjeni po Poslovniku. V skladu s prakso, uvedeno v letu 2004, predloge za odločanje po hitrem postopku sprejme ali zavrne predsednik Sodišča z obrazloženim sklepom.

Poleg tega je Sodišče še naprej odločalo po skrajšanem postopku iz člena 104(3) svojega Poslovnika, da bi odgovorilo na določena vprašanja, ki so bila nanj naslovljena v postopkih

za sprejem predhodne odločbe. Na podlagi te določbe je bilo namreč izdanih dvanajst odločb, s katerimi je bilo skupno zaključenih 29 zadev.

Ob tem je Sodišče precej pogosto uporabilo možnost, ki mu jo daje člen 20 Statuta, da odloči brez predlogov generalnega pravobranilca, če zadeva ne odpira nobenega novega pravnega vprašanja. Opomnimo naj, da je bilo tako leta 2005 brez sklepnih predlogov razglašanih okrog 35 % sodb (v primerjavi s 30 % leta 2004).

Kar zadeva porazdelitev zadev po različnih sestavah Sodišča, naj opozorimo, da je bilo v letu 2005 v velikem senatu in na občni seji odločeno v skoraj 13 % zaključenih zadev, v senatih petih sodnikov v 54 %, medtem ko so senati treh sodnikov odločili v 33 % zaključenih zadev v letu 2005. Ugotavljamo, da je razen nepomembnega povečanja zadev, ki jih je obravnaval veliki senat, ustrezní odstotek zadev, ki jih je obravnavala vsaka posamezna sestava, ostal nespremenjen v primerjavi z letom 2004.

Za ostale informacije o statističnih podatkih za leto 2005 naj se bralec obrne na poglavje V tega poročila.

3. Ta oddelek vsebuje poglobitve razvojne težnje sodne prakse, razvrščene po področjih:

pravo institucij; prepoved diskriminacije glede na državljanstvo in državljanstvo Unije; prosti pretok blaga; kmetijstvo; prosto gibanje delavcev; pravica do ustanavljanja in svoboda opravljanja storitev; prosti pretok kapitala; pravila o konkurenci; približevanje zakonodaje; socialno pravo; pravo družb; okolje.

Treba je poudariti, da sodba, uvrščena v določeno področje, lahko odpira vprašanje, ki je zelo pomembno na nekem drugem področju.

3.1. Med sodbami, ki obravnavajo **ustavna** ali **institucionalna** vprašanja, je treba opozoriti na šest zadev; dve izmed teh zadevata okvirna sklepa, sprejeta v okviru Naslova VI Pogodbe o Evropski uniji („tretji steber“), medtem ko ostale štiri zadevajo učinke sporazuma o partnerstvu med Skupnostjo in tretjo državo, delitev izvedbenih pooblastil med Svetom in Komisijo, pogoje za dopustnost ničnostne tožbe in, končno, pristojnosti Sodišča, ko odloča o tožbi, vloženi proti državi članici, ki ni izvršila njegove sodbe, s katero je bila ugotovljena neizpolnitev obveznosti te države.

V zadevi *Pupino* (sodba z dne 16. junija 2005, C-105/03, še neobjavljena v ZOdl.) je Sodišče odločalo o predlogu za sprejem predhodne odločbe s področja Naslova VI Pogodbe o Evropski uniji, ki ga je vložil sodnik, zadolžen za preiskavo pri Tribunale di Firenze (Italija). Temu sodniku je bil predložen kazenski postopek, ki je zadeval vzgojiteljico, gospo Pupino, obdolženo grdega ravnanja z otroki, ki so bili takrat stari manj kot pet let.

Med preiskavo je pričevanje mladoletnih žrtev zbralo predložitveno sodišče. V skladu z italijanskim procesnim pravom šteje gradivo, zbrano v fazi preiskave, za dokaz v tehničnem smislu le, če je predloženo v kontradiktorno razpravo v drugi fazi postopka, v razpravi na javni obravnavi. Vendar pa je v členih 392(1) in 398(5) italijanskega zakonika o kazenskem postopku (v nadaljevanju: CCP) določena izjema v primerih, če so bili mladoletniki, mlajši od šestnajst let, žrtve določenih kaznivih dejanj (ki so v besedilu izčrpno naštet),

kot je spolna zloraba. V teh primerih pričevanja, ki so zbrana v prvi fazi postopka, veljajo kot dokaz, ne da bi jih bilo potrebno podvreči načelu kontradiktornosti in za zaščito žrtev. Na tej podlagi je državno tožilstvo predlagalo, naj se ta izjema uporabi v primeru ge. Pupino, tako da mladoletni ne bi bili soočeni z obdolženko in ob upoštevanju njihove duševne travme.

Člena CCP, ki določata izjemo na področju dokazovanja, sta bila sprejeta na podlagi Okvirnega sklepa 2001/220/PNZ⁽¹⁾, ki določa priznavanje pravic žrtev (člen 2), možnost, da se žrtve zasliši (člen 3), ter njihovo zaščito, zlasti pred posledicami njihovega javnega pričanja (člen 8).

Predložitveno sodišče je odločilo, da prekine odločanje in da Sodišču predlaga, naj se izreče o obsegu uporabe členov 2, 3 in 8 okvirnega sklepa, z namenom preučitve možnosti razširitve izjeme iz CCP na obravnavani primer in razlage italijanskega zakona v luči okvirnega sklepa Skupnosti.

Potem ko je najprej analiziralo svojo pristojnost za odločanje o predlogu za sprejem predhodne odločbe, na podlagi člena 35(2) EU, je Sodišče preučilo ugovor nedopustnosti predloga, ki sta ga uveljavljali francoska in italijanska vlada in ki temelji na trditvi, da naj odgovor Sodišča ne bi bil potreben za rešitev spora v glavni stvari. Francoska vlada navaja, da želi predložitveno sodišče neposredno uporabiti okvirni sklep, čeprav take določbe v skladu s členom 34(2)(b) EU nimajo neposrednega učinka. V zvezi s tem sodišče opozarja na obstoj domneve upoštevnosti, ki je povezana s vprašanji za predhodno odločanje, in ki jo je mogoče zavrniti samo v izjemnih primerih, ko zaprosena razlaga ni v nobeni zvezi z resničnostjo oziroma predmetom spora, ali „ko je problem hipotetične narave oziroma ko Sodišče nima dovolj pravnih ali dejanskih elementov, da bi lahko učinkovito odgovorilo na postavljena vprašanja“.

Sodišče je zavrnilo ugovor nedopustnosti in je razsodilo, da so na podlagi besedila člena 34(2)(b) EU okvirni sklepi obvezni, kar za nacionalne organe ustvarja obveznost skladne razlage nacionalnega prava, kot za direktive v skladu s členom 249, tretji odstavek, ES. Tako mora pri uporabi notranjega prava „nacionalno sodišče, ki bo podalo njegovo razlago, to storiti, kolikor je le mogoče v luči besedila in namena okvirnega sklepa, zato da bi doseglo v njem določen rezultat“. Obveznost nacionalnega sodnika, da se pri razlagi upoštevni pravil svojega nacionalnega prava sklicuje na vsebino posameznega okvirnega sklepa, pa je omejena „s splošnimi pravnimi načeli, predvsem z načeloma pravne varnosti in prepovedi povratne veljavnosti“. Poleg tega se „načela skladne razlage ne more uporabiti kot temelj za razlago nacionalnega prava *contra legem*“. „To načelo kljub temu zahteva, da nacionalno sodišče v okoliščinah posameznega primera upošteva celotno nacionalno pravo, zato da bi lahko presodilo, v kakšnem obsegu ga je mogoče uporabiti tako, da ne bo dosežen rezultat nasproten tistemu, ki je zajet v okvirnem sklepu.“

Tako je kljub medvladnemu značaju okvirnih sklepov, saj ti spadajo na področje tretjega stebra, in dejstva, da ta besedila nimajo direktnega učinka, nacionalno pravo, ki jih prevza-

(¹) Okvirni sklep Sveta 2001/220/PNZ z dne 15. marca 2001 o položaju žrtev v kazenskem postopku (UL L 82, str. 1, v nadaljevanju: okvirni sklep).

me, mogoče razlagati v luči teh določb in njihovega namena. Navedeno je v skladu z voljo držav članic, da bi ustvarile „vse tesnejšo zvezo“, ki uporablja pravne instrumente, ki imajo učinke, ki so podobni tistim, določenim v Pogodbi ES, z namenom globalnega povezovanja (točka 36).

Sodišče je razsodilo, da je treba določbe okvirnega sklepa razlagati tako, da „mora imeti pristojno nacionalno sodišče možnost, da mlajšim otrokom, ki zatrjujejo, da so bili žrtve grdega ravnanja, dovoli, da podajo izpovedbe v razmerah, v katerih je tem otrokom mogoče zagotoviti ustrezno raven varstva, na primer zunaj javne obravnave in preden se ta opravi“.

V zadevi *Komisija proti Svetu* (sodba z dne 13. septembra 2005, C-176/03, še neobjavljena v ZOdI.), je Sodišče odločalo o tožbi za razglasitev ničnosti Okvirnega sklepa 2003/80/PNZ ⁽²⁾.

Ta okvirni sklep je bil sprejet na podlagi Naslova VI Pogodbe o Evropski uniji, zlasti členov 29 EU, 31(e) EU in 34(2)(b) EU, v njihovih različicah, ki so veljale pred začetkom veljave Pogodbe iz Nice, z namenom usklajenega odziva na skrb zbujujočo rast okoljske kriminalitete. Njegova člena 2 in 3 določata, da države članice s kazenskimi sankcijami kaznujejo sedem vrst kaznivih dejanj, storjenih naklepno ali iz malomarnosti, ki škodujejo okolju. Člen 4 določa inkriminacijo oblik udeležbe, ki ni storitev kaznivega dejanja v vlogi storilca, ter napeljevanja k storitvi kaznivih dejanj. Tako določene kazni morajo biti v skladu s členom 5 tega okvirnega sklepa „učinkovit[e], sorazmern[e] in odvračiln[e]“. Odstavek 2 člena 5 okvirnega sklepa določa, da se hudi primeri ravnanj kaznujejo z odvzemom prostosti, ki lahko vodijo v izročitev. Člen 6 ureja odgovornost pravnih oseb s storitvijo ali opustitvijo, za ravnanja, ki so določena v členih od 2 do 4, medtem ko člen 7 zanje določa „učinkovit[e], sorazmern[e] in odvračiln[e]“ kazni. Člen 7 za ta kazniva dejanja pravnih oseb navaja pet konkretnih kazenskih sankcij.

Pred sprejetjem izpodbijanega okvirnega sklepa je Komisija predstavila Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o kazenskopravnem varstvu okolja, ki temelji na členu 175(1) ES. Evropski parlament se je izrekel o obeh besedilih, ob čemer je Svet pozval, naj Okvirni sklep sprejme kot dopolnilni instrument k Direktivi, tako da bo na področju kazenskopravnega varstva okolja posegal samo v vidike pravosodnega sodelovanja, in naj ne sprejme Okvirnega sklepa pred sprejetjem Predloga direktive. Svet ni sprejel Predloga direktive, temveč je sprejel Okvirni sklep, pri čemer je v njegovi peti in šesti uvodni izjavi omenil Predlog direktive in opozoril, da v njegovem okviru večina meni, da je Predlog direktive izven pristojnosti Skupnosti, saj je njen cilj države članice obvezati, da naložijo kazenske sankcije. Komisija je sporočila svoje nestrinjanje glede te točke.

Pred Sodiščem je Komisija v utemeljitev svojega predloga za razglasitev ničnosti izpodbijala izbiro zgoraj navedenih določb Pogodbe o Evropski uniji kot pravne podlage za člene od 1 do 7 Okvirnega sklepa. Poudarila je, da je v skladu s členom 2 ES Skupnost državam članicam pristojna naložiti sprejetje sankcij, tudi kazenskih, na nacionalni ravni, če bi se to izkazalo za potrebno za doseg cilja Skupnosti.

⁽²⁾ Okvirni Sklep Sveta 2003/80/PNZ z dne 27. januarja 2003 o kazenskopravnem varstvu okolja.

Svet je ugovarjal, da je delitev pristojnosti na kazenskem področju med državami članicami in Evropsko skupnostjo jasno določena in da Sodišče držav članic ni nikoli prisililo k sprejemanju kazenskih sankcij.

Sodišče je najprej opozorilo na svojo dolžnost, da bedi nad tem, da akti, za katere Svet trdi, da spadajo v Naslov VI Pogodbe o Evropski uniji, ne posegajo v pristojnosti, ki jih določbe Pogodbe ES podeljujejo Skupnosti.

V zvezi s konkretnim problemom, o katerem je odločalo, je ugotovilo, da je varstvo okolja ena od nalog Skupnosti, ki ima značaj razsežnosti in temeljnosti in za izpolnitev katere člani od 174 do 176 ES zagotavljajo ustrezne instrumente, pri čemer je opozorilo, da vsi ukrepi, zajeti v treh alineah člena 175(2), prvi pododstavek, ES, vsebujejo posredovanje institucij Skupnosti na področjih, kot so davčna politika, energetska politika in politika prostorskega načrtovanja, v katerih Skupnost, razen pri skupnostni okoljski politiki, bodisi nima zakonodajne pristojnosti bodisi se zahteva soglasje v Svetu.

V nadaljevanju navaja svojo ustaljeno sodno prakso, v skladu s katero mora izbira pravne podlage za akt Skupnosti temeljiti na objektivnih dejstvih, ki omogočajo sodni nadzor, med katerimi sta predvsem namen in vsebina akta, in ugotavlja, da Okvirni sklep zasleduje cilj varstva okolja in da njegovi člani od 2 do 7 zajemajo delno usklajevanje kazenskih zakonodaj držav članic, ki je področje, na katerem Skupnost načeloma nima pristojnosti. Presoja, da zadnja ugotovitev kljub temu ne bi smela ovirati zakonodajalca Skupnosti, če učinkovite, sorazmerne in odvrtilne kazenske sankcije, ki jih uporabljajo pristojni nacionalni organi, pomenijo potreben ukrep za boj proti hudim okoljskim kršitvam, da sprejme ukrepe v povezavi s kazenskim pravom držav članic, za katere meni, da so potrebni za zagotavljanje polne učinkovitosti norm, ki jih določa na področju varstva okolja. Ker so bili v obravnavanem primeru podani ravno ti pogoji, bi bili člani od 1 do 7 Okvirnega sklepa lahko veljavno sprejeti na podlagi člena 175 ES, tako da Okvirni sklep, s tem ko posega v pristojnosti, ki jih člen 175 ES dodeljuje Skupnosti, v celoti, zaradi svoje nedeljivosti, krši člen 47 EU. Treba ga je razglasiti za ničnega.

V smeri sodbe v zadevi *Deutscher Handballbund* (sodba z dne 8. maja 2003, C-438/00, Recueil, str. I-4135), je sodba v zadevi *Simutenkov* (sodba z dne 12. aprila 2005, C-265/03, še neobjavljena v ZOdl.) Sodišču ponudila priložnost, da se prvič izreče o učinkih sporazuma o partnerstvu med Evropsko skupnostjo in tretjo državo.

Igor Simutenkov je ruski državljan, imetnik dovoljenja za prebivanje in delovnega dovoljenja v Španiji. Na podlagi pogodbe o zaposlitvi, sklenjene s klubom Deportivo Tenerife, je bil zaposlen kot poklicni igralec nogometa, imel pa je licenco zveze za igralca, ki ni državljan Skupnosti, ki jo je izdala španska nogometna zveza.

V skladu s pravili te zveze lahko klubi na tekmovanja na državni ravni uvrstijo le omejeno število igralcev iz tretjih držav, ki niso članice Evropskega gospodarskega prostora. G. Simutenkov je vložil zahtevo za zamenjavo svoje licence z licenco igralca Skupnosti, pri čemer se je opiral na sporazum o partnerstvu ES-Ruska federacija, ki na področju delovnih pogojev prepoveduje, da bi bil ruski državljan diskriminiran zaradi svojega državljanstva. Zveza je to

zahtevo zavrnila. Špansko sodišče, ki je odločalo o sporu, je na Sodišče naslovilo vprašanje za predhodno odločanje, ali so pravila španske športne zveze združljiva s sporazumom.

Potem, ko je Sodišče ugotovilo, da se na načelo prepovedi diskriminacije iz člena 23(1) sporazuma o partnerstvu ES-Rusija posameznik lahko sklicuje pred nacionalnimi sodišči, je začelo z obravnavo obsega tega načela.

Najprej poudarja, da ta sporazum v korist ruskih delavcev, zakonito zaposlenih na ozemlju države članice, ustanavlja pravico do enakega obravnavanja glede pogojev za delo z enakim obsegom, kot je pravica, ki jo v podobnih pogojih državljanom držav članic priznava Pogodba ES. Kot je to v podobnih okoliščinah že ugotovilo v sodbah v zadevah *Bosman* in *Deutscher Handballbund*, ta pravica nasprotuje omejitvi na podlagi državljanstva, kot je ta, ki je sporna v tem primeru.

Nato Sodišče ugotavlja, da omejitev na podlagi državljanstva ne zadeva posebnih srečanj med moštvi, ki zastopajo svojo državo, ampak se uporablja za uradna srečanja med klubi, zaradi česar zadeva jedro dejavnosti, ki jo opravljajo poklicni igralci. Taka omejitev torej ni utemeljena s športnimi razlogi.

Zato člen 23(1) sporazuma o partnerstvu ES-Ruska federacija nasprotuje temu, da se za poklicnega športnika z ruskim državljanstvom, ki je zakonito zaposlen pri klubu s sedežem v državi članici, uporabi pravilo športne zveze iz te države, v skladu s katerim lahko klubi na tekmovanja, organizirana na državni ravni, uvrstijo le omejeno število igralcev iz tretjih držav, ki niso pogodbenice sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru.

V zadevi C-257/01 (sodba z dne 18. januarja 2005 v zadevi *Komisija proti Svetu*, še neobjavljena v ZOdl.), je Sodišče odločalo o ničnostni tožbi, ki jo je vložila Komisija proti dvema uredbama Sveta, s katerima se slednjemu pridržijo izvedbena pooblastila za nekatere podrobnejše predpise in praktične postopke, po eni strani na področju preverjanja prošenj za vizume (Uredba št. 789/2001 ⁽³⁾), po drugi strani pa glede izvajanja mejnih kontrol in nadzora (Uredba št. 790/2001 ⁽⁴⁾).

V okviru delitve pristojnosti med Svetom in Komisijo na področju izdaje vizumov in mejnih kontrol Amsterdamska pogodba v členih 62 ES in 67 ES določa petletno prehodno obdobje po začetku njene veljave, v katerem naj Svet določi izvedbena pooblastila Komisije na nekaterih področjih tretjega stebra. Pri izvajanju „komunitarizacije“ tretjega stebra in zlasti Schengenskega pravnega reda, je bil Sklep Sveta 1999/468/ES (v nadaljevanju: drugi komitološki sklep) izbran za pravni temelj za določitev izvedbenih pooblastil, podeljenih Komisiji. V okvir Skupnosti je vključil Skupni priročnik za mejne kontrole (v nadaljevanju: SP) in Skupna konzularna navodila glede prošenj za vizume (v nadaljevanju: SKN), ki določajo

⁽³⁾ Uredba Sveta (ES) št. 789/2001 z dne 24. aprila 2001, s katero se Svetu pridržijo izvedbena pooblastila v zvezi z nekaterimi podrobnejšimi predpisi in praktičnimi postopki preverjanja prošenj za vizume (UL 2001, L 116, str. 2).

⁽⁴⁾ Uredba Sveta (ES) št. 790/2001 z dne 24. aprila 2001, s katero se Svetu pridržijo izvedbena pooblastila v zvezi z nekaterimi podrobnejšimi predpisi in praktičnimi postopki izvajanja mejnih kontrol in nadzora (UL 2001, L 116, str. 5).

način izvajanja Konvencije o izvajanju Schengenskega sporazuma ⁽⁵⁾ (v nadaljevanju: KISS) ter njune priloge. Svet je uredbi, ki sta sporni v tej zadevi, sprejel zato, da bi uokviril spremembe SP in SKN ter njunih prilog.

Sporni uredbi vsebujeta popolnoma enako zgradbo, katere cilj je, da se pristojnosti pridržijo Svetu, po eni strani za izvedbene ukrepe v zvezi z mejnimi kontrolami in vizumi, po drugi strani pa za spremembe in ažuriranje SP in SKN ter njunih prilog. Osmo uvodna izjava Uredbe št. 789/2001 in peta uvodna izjava Uredbe št. 790/2001 namreč določata, da si Svet zaradi okrepljene vloge držav članic na področju vizumske politike in politike glede meja pridržuje „pravico, da sprejme, spremeni in ažurira“ določene „podrobne določbe in praktične postopke“. Te določbe so naštet v členu 1 obeh uredb. Člen 2 uredb uvaja postopek, po katerem države članice Svetu sporočajo spremembe, ki jih želijo vnesti v določene dele prilog k SP in SKN.

Komisija je predlagala razglasitev ničnosti teh uredb, ker ti kršijo člen 202 ES in člen 1 drugega komitološkega sklepa, ki določata načelo pristojnosti Komisije na področju izvajanja. V zvezi s tem slednja navaja, da je Svet v uvodnih določbah spornih uredb podal „generično obrazložitev“, medtem ko bi moral natančno razložiti naravo in vsebino izvedbenih pristojnosti, ki si jih pridržuje. V takem primeru namreč v skladu s členom 253 ES in sodno prakso Sodišča velja dolžnost podrobne obrazložitve (sodba z dne 17. oktobra 1989 v zadevi *Komisija proti Svetu*, 16/88, Recueil, str. 3457, točka 10). Poleg tega so bila komunitarizirana področja, kakršni sta zunanje meje in imigracije, ki tako sedaj spadajo v okvir postopka iz člena 202 ES. Člena 2 uredb pa državam članicam podeljujeta pristojnost za spremembo nekaterih določb SKN in SP ter njunih prilog.

V ugovor temu Svet navaja, da so področja, ki so bila pred kratkim komunitarizirana, občutljiva področja, v katerih so države članice želele obdržati svoje pristojnosti. Poleg tega člena 1 uredb jasno in omejitveno določata področje izvajanja, na katerem je pristojen samo Svet. Končno lahko, kar zadeva ažuriranje informacij, vsebovanih v SP in SKN ter njunih prilogah, samo države članice vnesejo potrebne informacije za posodobljenje besedil, zato so si to pristojnost tudi pridržale.

Sodišče, ki ni sledilo sklepnim predlogom svojega generalnega pravobranilca, je za svoje sprejelo sklepanje Sveta in je zavrnilo predlog za razglasitev ničnosti, ki ga je vložila Komisija.

Sodišče je najprej spomnilo, da je v skladu s členoma 202 ES in 1 drugega komitološkega sklepa Komisija pristojna za sprejetje izvedbenih ukrepov osnovnih aktov. Nasprotno mora „Svet ustrezno, glede na naravo in vsebino osnovnega akta, ki ga je treba izvesti ali spremeniti, upravičiti vsako izjemo od tega pravila“. V tem pogledu se uvodne določbe Uredb št. 789/2001 in 790/2001 izrecno sklicujejo na okrepljeno vlogo držav članic na področju vizumov in mejnega nadzora ter na občutljivost teh področij, zlasti kar zadeva politične odnose s tretjimi državami. Svet je tako lahko „upravičeno ocenil, da se nahaja v specifičnem primeru in je ustrezno obrazložil, v skladu s členom 253 ES, odločitev, da si pridržijo, prehodno, pristojnost za izvedbo skupka izčrpano naštetih določb SKN in SP“.

⁽⁵⁾ Konvencija o izvajanju Schengenskega sporazuma z dne 14. junija 1985 med vladami držav Gospodarske unije Beneluks, Zvezne republike Nemčije in Francoske republike o postopni odpravi kontrol na skupnih mejah (UL 2000, L 239, str. 19).

Glede člena 2 Uredb je Sodišče v nadaljevanju zatrdilo, da glede na to, da sta bila sprejeta v obdobju, ko je bilo zadevno področje predmet medvladnega sodelovanja, „njuna vključitev v okvir Evropske unije, od začetka veljave Amsterdamske pogodbe, sama po sebi nima učinka, da bi državam članicam takoj odvzela pristojnosti, ki so jih te lahko izvrševale na podlagi navedenih aktov za zagotavljanje njihovega pravilnega izvajanja“.

Tako je Sodišče sklenilo, da „v tem posebnem in prehodnem kontekstu, pred razvojem Schengenskega pravnega reda znotraj pravnega in institucionalnega okvira Evropske unije, Svetu ni mogoče očitati, da je uvedel postopek, po katerem države članice prenesejo spremembe, ki jih smejo vnesti, enostransko ali v dogovoru z drugimi državami članicami, nekaterih od teh določb SP in SKN, katerih vsebina je izključno odvisna od informacij, ki jih imajo samo one,“ saj ni bilo dokazano, da bi bilo za zagotovitev učinkovitega in pravilnega izvajanja treba uporabiti postopek enotnega ažuriranja.

V zadevi *Komisija proti T-Mobile Austria GmbH* (sodba z dne 22. februarja 2005, C-141/02 P, ZOdl., str. I-1283), je Sodišče odločalo o pritožbi Komisije, s katero je predlagala razveljavitev sodbe Sodišča prve stopnje z dne 30. januarja 2002 v zadevi *max.mobil Telekommunikation Service proti Komisiji* (T-54/99, Recueil, str. II-313), s katero je slednje za dopustno sprejelo ničnostno tožbo, ki jo je vložila družba max.mobil Telekommunikation Service GmbH, ki je pozneje postala T-Mobile Austria GmbH, zoper dopis Komisije, s katerim je ta zavrnila začetek postopka zaradi neizpolnitve obveznosti države proti Republiki Avstriji. Družba max.mobil je namreč pri Komisiji vložila pritožbo, katere namen je bil zlasti ugotovitev, da je Republika Avstrija kršila povezane določbe členov 86 in 90(1) Pogodbe ES (postala člena 82 ES in 86(1) ES). V bistvu je bil namen te pritožbe izpodbijati odsotnost razlikovanja med zneski koncesijskih dajatev, ki so bili zaračunani družbi max.mobil in enemu od njenih konkurentov, ter ugodnosti pri plačilu navedenih koncesijskih dajatev, ki jih je imel ta konkurent.

Komisija je družbo max.mobil z dopisom obvestila, da je njeno pritožbo delno zavrnila, zato je slednja proti njej vložila tožbo. Komisija pa je tedaj podala ugovor nedopustnosti te tožbe na podlagi člena 114(1) Poslovnika Sodišča prve stopnje. Sodišče prve stopnje je tožbo sprejelo kot dopustno, vendar jo je zavrnilo po temelju. Komisija se je kljub temu odločila vložiti pritožbo zoper sodbo Sodišča prve stopnje, v kateri je predlagala njeno razveljavitev v delu, kjer za dopustno sprejema tožbo, ki jo je vložila družba max.mobil. Družba max.mobil pa je menila, da je treba, glede na to, da je Komisija s svojimi predlogi uspela, uporabiti člen 49, drugi odstavek, Statuta ES Sodišča, ki nasprotuje dopustnosti pritožbe Komisije.

Sodišče je zavrnilo ugovor nedopustnosti, ki ga je podala družba max.mobil zoper pritožbo Komisije. V zvezi s tem je spomnilo, da odločitve o procesnih vprašanjih glede nedopustnosti, v smislu člena 49, prvi odstavek, Statuta ES Sodišča, s tem, ko sprejmejo ali zavržejo ta ugovor nedopustnosti, zadevajo eno od strank in da je torej dopustna pritožba, ki jo je Komisija vložila zoper del sodbe Sodišča prve stopnje, s katerim je bil izrecno zavržen ugovor nedopustnosti, ki ga je podala na tožbo, vloženo zoper zavrnitev pritožbe, ki jo je prejela, in to celo če je Sodišče prve stopnje pravzaprav navedeno tožbo zavrnilo kot neutemeljeno. Sodišče je med drugim menilo, da je Sodišče prve stopnje nepravilno za dopustno sprejelo tožbo družbe max.mobil in da je zato treba njegovo sodbo razveljaviti. Ta zadeva je Sodišču ponudila priložnost za natančnejšo razlago obsega njegove sodne pra-

kse iz zadeve *Bundesverband der Bilanzbuchhalter proti Komisiji* (sodba z dne 20. februarja 1997, C-107/95 P, Recueil, str. I-947), v skladu s katero Komisija, ob uporabi pristojnosti, ki jih ima po členu 90(3) Pogodbe (postal člen 86(3) ES), lahko ugotovi, da je določen državni ukrep nezdržljiv s pravili Pogodbe, in navede ukrepe, ki jih mora sprejeti država članica naslovljenka za usklajitev z obveznostmi iz prava Skupnosti. Spomnilo je, da iz navedene sodne prakse izhaja, da ima posameznik glede na okoliščine primera lahko pravico vložiti ničnostno tožbo zoper odločbo, ki jo Komisija naslovi na državo članico na podlagi člena 90(3) Pogodbe, če so podani pogoji iz člena 173, četrti odstavek, Pogodbe (po spremembi postal člen 230, četrti odstavek, ES). Sodišče je kljub temu presodilo, da iz besedila tretjega odstavka člena 90 Pogodbe in iz skupne strukture določb tega člena izhaja, da Komisija ni dolžna začeti postopka v smislu navedenih določb, saj posamezniki od te institucije ne morejo zahtevati, da bi se opredelila v nekem določenem smislu. Menilo je, da okoliščina, da bi imela tožeča stranka neposreden in posamičen interes za razglasitev ničnosti odločbe o zavrnitvi Komisije, da na podlagi njene pritožbe aktivno ukrepa, ne pomeni, da bi tožeča stranka s tem pridobila pravico izpodbijati to odločbo in tudi da se le-ta ne more sklicevati na pravico do vlaganja tožb, ki bi jo imela na podlagi Uredbe št. 17, ki se za člen 90 Pogodbe ne uporablja. Po mnenju Sodišča ta ugotovitev ne nasprotuje ne načelu dobre uprave ne kateremu drugemu splošnemu načelu prava Skupnosti. Nobeno splošno načelo prava Skupnosti namreč ne določa obveznosti, da bi bilo podjetju dopustno, da pred sodiščem Skupnosti izpodbija zavrnitev Komisije, da začne postopek proti državi članici, na podlagi člena 90(3) Pogodbe.

V zadevi *Komisija proti Franciji* (sodba z dne 12. julija 2005, C-304/02, še neobjavljena v ZOdI.) je Sodišče odločalo o tožbi zaradi neizpolnitve obveznosti proti Francoski republiki na podlagi člena 228(2) ES, ki se nanaša na neizvršitev sodb Sodišča. Francoski republiki je bilo očitano, da ni izvršila sodbe Sodišča z dne 11. junija 1991 (C-64/88, Recueil, str. I-2727), s katero je bilo ugotovljeno, da Francija ni izpolnila obveznosti iz uredb o ribolovu in nadzoru ribolovnih dejavnosti. Komisija je po številnih inšpekcijah, opravljenih v različnih francoskih pristaniščih, sklenila, da se po eni strani nezadostnost nadzora nadaljuje, in po drugi strani, da je nezadostnost pregona splošno znana, čeprav ureditev Skupnosti ni vedno spoštovana. Zato se je po njenem mnenju neizpolnitev obveznosti Francije nadaljevala po razglasitvi sodbe, s čimer je bila kršena skupna ribiška politika, čeprav se je francoska vlada trudila za izvršitev določb Skupnosti.

Sodišče je najprej opozorilo na pomembnost spoštovanja pravil Skupnosti na področju skupne ribiške politike, saj spoštovanje obveznosti omogoča „zagotovitev zaščite ribolovnih virov, ohranitev morskih bioloških virov in njihovega izkoriščanja na trajnih osnovah in v primernih ekonomskih in socialnih pogojih“. Ne podlagi preučitve dejanskega stanja, ki ji je bilo predstavljeno v inšpekcijskih poročilih Komisije, ugotavlja, da Francoska republika ni zagotovila nadzora ribolovnih dejavnosti v skladu z zahtevami določb Skupnosti in ni sprejela vseh ukrepov za izvršitev sodbe z dne 11. junija 1991 v zadevi *Komisija proti Franciji*.

Glede drugega očitka Komisije, v katerem trdi, da Francija nezadostno preganja kršitve določb skupne ribiške politike, Sodišče poudarja, da če „pristojni organi države članice ne bi sistematično preganjali odgovornih za take kršitve, bi bili ogroženi tako ohranitev in upravljanje ribolovnih virov kot tudi enovito izvajanje skupne ribiške politike“. Ker Francija ni storila vsega potrebnega za sistematičen pregon kršiteljev, je Sodišče presodilo, da Fran-

cija ni izpolnila svojih obveznosti, saj ni sprejela vseh ukrepov za izvršitev sodbe z dne 11. junija 1991 v zadevi *Komisija proti Franciji*.

Kar zadeva denarno sankcijo, ki jo je bilo treba naložiti Franciji, in na podlagi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca z dne 29. aprila 2004, se je Sodišče po eni strani vprašalo o svojih možnostih za naložitev pavšalnega zneska, čeprav je Komisija predlagala naložitev denarne kazni, po drugi strani pa o svoji pravici, da istočasno naloži plačilo pavšalnega zneska in denarne kazni, in je odločilo ponovno odpreti ustni postopek, saj o teh vprašanjih glede razlage člena 228(2) ES v postopku ni bilo razprave.

Glede možnosti združitve denarne kazni in pavšalnega zneska je Sodišče spomnilo, da je cilj člena 228(2) ES „spodbuditi države članice zamudnice k izvršitvi sodbe zaradi neizpolnitve obveznosti in s tem zagotoviti učinkovito uporabo prava Skupnosti“. Sodišče meni, da oba ukrepa, predvidena s to določbo, torej pavšalni znesek in denarna kazen, zasledujeta ta cilj. Cilj denarne kazni je spodbuditev države članice, da v najkrajšem možnem času preneha z neizpolnitvijo obveznosti, ki bi se ob odsotnosti tega ukrepa še nadaljevala (prepričevalni učinek), medtem ko naložitev pavšalnega zneska „temelji bolj na presoji posledic neizpolnitve obveznosti zadevne države članice na zasebne in javne interese, zlasti ko se je neizpolnitev obveznosti nadaljevala v daljšem obdobju od sodbe, s katero je bila ugotovljena (odvračilni učinek). Sodišče je sklenilo, da je, kadar je neizpolnitev obveznosti trajala daljše obdobje in bi se tudi še nadaljevala, mogoče poseči po dveh vrstah sankcij. Tako lahko veznik „ali“ člena 228(2) ES „zajema bodisi alternativni ali kumulativni pomen in ga je torej treba brati glede na sobesedilo, v katerem je uporabljen“. Dejstvo, da v predhodnih zadevah ni bilo naloženo tako kopičenje, ne more pomeniti ovire, če se ob upoštevanju okoliščin primera tako kopičenje zdi ustrezno. Zato „je naloga Sodišča, da v vsaki zadevi ob upoštevanju okoliščin primera določi denarne sankcije, ki jih je treba naložiti,“ pri čemer Sodišče ni vezano na predloge Komisije.

Končno je Sodišče preučilo svojo prosto presojo glede denarnih sankcij, ki se lahko naložijo. Ko je treba državi članici naložiti denarno kazen zaradi sankcioniranja neizvršitve sodbe zaradi neizpolnitve obveznosti, Sodišče določi denarno kazen take vrste, da je ta po eni strani prilagojena okoliščinam in po drugi strani sorazmerna z ugotovljeno kršitvijo in z zmožnostjo plačila zadevne države članice. V ta namen so temeljna merila, ki jih je treba upoštevati za zagotovitev prisilne narave denarne kazni z namenom enotne in učinkovite uporabe prava Skupnosti, ki se jih mora upoštevati, v načelu trajanje kršitve, stopnja njene resnosti in zmožnost plačila zadevne države članice. Za uporabo teh meril je treba upoštevati zlasti posledice neizvršitve na zasebne in javne interese ter obstoječo nujnost, da se zadevno državo članico prisili v to, da izpolni svoje obveznosti.

Sodišče je presodilo, da se neizpolnitev obveznosti Francije nadaljuje in ji je naložilo dvakratno denarno sankcijo, 57 761 250 evrov iz naslova denarne kazni, za vsako obdobje šestih mesecev, šteto od razglasitve sodbe do konca obdobja, v katerem sodba z dne 11. junija 1991 v zadevi *Komisija proti Franciji* še ni izvršena v celoti, in 20 000 000 evrov iz naslova pavšalnega zneska.

3.2. S področja diskriminacije glede na **državljanstvo** in **državljanstvo Unije** so posebej vredne omembe tri sodbe.

Sodba z dne 15. marca 2005 v zadevi *Bidar*, C-209/03, (ZOdl. str. I-2119) obravnava, ali so v Angliji in Walesu pogoji dodelitve „Student support“ skladni s pravom Skupnosti. Gre za pomoč za kritje stroškov za vzdrževanje, ki jo študentom dodeli država v obliki posojila po ugodni obrestni meri, ki se povrne po zaključku študija, kadar dohodki iz dela presegajo določen znesek. Državljan druge države članice tako posojilo lahko pridobi, če je „nastanjen“ v Združenem kraljestvu in če je v njem imel stalno prebivališče v obdobju treh let pred začetkom svojega študija. Vendar pa v skladu z britansko zakonodajo državljan druge države članice kot študent ne more pridobiti statusa nastanjene osebe.

Tako je bila Danyu Bidarju, mlademu francoskemu državljanu, ki je zadnja tri leta svojega srednješolskega izobraževanja opravil v Združenem kraljestvu, na stroške člana njegove družine in ne da bi kadar koli zaprosil za socialno pomoč, zavrnjena pomoč za kritje stroškov vzdrževanja, za katero je zaprosil, ko je začel svoj študij ekonomije na University College London, iz razloga, ker v smislu te zakonodaje ni bil nastanjen v Združenem kraljestvu. Vložil je tožbo, ki je privedla do predložitve zadeve na High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Administrative Court), ki je Sodišču postavilo niz vprašanj za predhodno odločanje.

Cilj prvega vprašanja je bil ugotoviti, ali ob sedanjem stanju prava Skupnosti pomoč, kot je ta, ki je bila sporna v obravnavanem primeru, še naprej ostaja zunaj področja uporabe Pogodbe in zlasti njenega člena 12 ES. Vedeti je namreč treba, da je Sodišče v svojih sodbah z dne 21. junija 1988 v zadevi *Lair* (39/86, Recueil, str. 3161) in v zadevi *Brown* (197/86, Recueil, str. 3205) razsodilo, da pomoč, priznana študentom za vzdrževanje ali za izobraževanje, načeloma ne spada na področje uporabe Pogodbe v smislu člena 12 ES. Glede tega je Sodišče opozorilo, da je treba člen 12 ES brati v povezavi z določbami o državljanstvu Unije in spomnilo, da se sme državljan Unije, ki zakonito stalno prebiva na ozemlju države članice gostiteljice, sklicevati na člen 12 ES v vseh situacijah, ki spadajo na področje uporabe *ratione materiae* prava Skupnosti, zlasti tiste, ki zadevajo pravico prostega gibanja in prebivanja iz člena 18 ES. Kar zadeva študente, ki se zaradi študija preselijo v drugo državo članico, nič v besedilu Pogodbe ne dopušča ugotovitve, da le-ti izgubijo pravice, ki jih Pogodba podeljuje državljanom Unije. Sodišče dodaja, da državljan države članice, ki – tako kot v obravnavanem primeru – prebiva v drugi državi članici, kjer nadaljuje in konča svoje srednješolsko izobraževanje, ne da mu bilo oporekano, da nima zadostnih sredstev ali zdravstvenega zavarovanja, uživa pravico do prebivanja na podlagi člena 18 ES in Direktive 90/364⁽⁶⁾. V zvezi s sodbama v zadevah *Lair* in *Brown* Sodišče ugotavlja, da je po njuni razglasitvi Maastrichtska pogodba v Pogodbo vpeljala državljanstvo Unije in poglavje, ki je namenjeno izobraževanju in usposabljanju. V luči teh elementov je treba šteti, da pomoč, kot je ta, ki je bila sporna, spada na področje uporabe Pogodbe z namenom preprečitve diskriminacije iz člena 12 ES.

V nadaljevanju je Sodišče presojalo, ali je mogoče upravičiti različno obravnavanje državljanov te države in drugih držav članic, pri čemer bodo pogoji dodelitve pomoči, vezani na nastanjenost ali prebivališče, bolj verjetno v slabši položaj postavili slednje. V zvezi s tem meni, da morajo države članice pri organizaciji in uporabi svojega sistema socialne pomoči izkazati določeno stopnjo finančne solidarnosti z državljani drugih držav članic,

⁽⁶⁾ Direktiva Sveta 90/364/EGS z dne 28. junija 1990 o pravici do prebivanja (UL L 180, str. 26).

vendar priznava, da jim je dovoljeno, da zagotovijo, da dodelitev takih pomoči ne postane pretirana obremenitev. Tako je za pomoč za kritje stroškov študentov za vzdrževanje upravičeno, da se države članice želijo prepričati o določeni stopnji vključitve, s tem da preverijo, ali je študent v določenem obdobju prebival v državi članici gostiteljici. Nasprotno pa ni mogoče zahtevati povezave s trgov delovne sile, kot v primeru nadomestil iskalcem zaposlitve, ki so bila predmet obravnave v sodbah v zadevi *D'Hoop* (sodba z dne 11. julija 2002, C-224/98, Recueil, str. I-6191) in v zadevi *Collins* (sodba z dne 23. marca 2004, C-138/02, Recueil, str. I-2703).

A priori je mogoče sprejeti pogoj, po katerem mora biti prosilec nastanjen v državi članici gostiteljici. Ker pa ta pogoj izključuje vsakršno možnost, da bi študent, ki je državljan druge države članice, pridobil status nastanjene osebe, in da bi bil torej upravičen do pomoči, čeprav je dejansko vzpostavil povezavo z družbo države članice gostiteljice, je sporna uredba nezdržljiva s členom 12 ES.

V zadevi C-147/03, ki je privedla do sodbe z dne 7. julija 2005 (še neobjavljena v ZOdl.), je bil cilj tožbe, ki jo je vložila Komisija Evropskih skupnosti, ugotovitev, da Avstrija ni izpolnila obveznosti iz členov 12 ES, 149 ES in 150 ES, ker je za imetnike diplom srednješolskega izobraževanja, pridobljenih v drugih državah članicah, določila pogoje za dostop do visokošolskega in univerzitetnega izobraževanja, ki so drugačni od tistih, ki veljajo za imetnike avstrijskih diplom. Avstrijski zakon o univerzitetnem študiju namreč določa, da morajo imetniki diplom, pridobljenih v drugih državah članicah, poleg splošnih pogojev za dostop do visokošolskega in univerzitetnega izobraževanja, dokazati tudi, da izpolnjujejo posebne pogoje za dostop do izbrane smeri, ki jih določa država, ki je izdala diplomu, in ki omogočajo neposreden sprejem na ta študij, na primer uspeh na sprejemnem izpitu ali pridobitev zadostne ravni za uvrstitev v *numerus clausus*.

Sodišče poudarja, da možnosti, ki jih daje Pogodba na področju prostega gibanja, ne ustvarjajo svojih polnih učinkov, če je neka oseba kaznovana samo zato, ker jih uporablja. Slednje je zlasti pomembno na področju izobraževanja, kjer je eden od zasledovanih ciljev ravno spodbujati mobilnost študentov in profesorjev.

Sodišče ugotavlja, da bi različno obravnavanje, vpeljano v škodo študentov, ki so svoje srednješolske diplome pridobili v državi članici, ki ni Avstrija, in tudi med temi istimi študenti glede na državo članico, v kateri so svojo diplomu pridobili, čeprav se uporablja brez razlikovanja za vse študente, ne glede na njihovo državljanstvo, lahko bolj zadevalo državljanke drugih držav članic, tako da v razmerju do njih uvaja posredno diskriminacijo, ki jo Pogodba prepoveduje.

Sodišče je nato zavrnilo trditve, ki jih je Avstrija podala zato, da bi upravičila sporno zakonodajo. Najprej je navajala potrebo po ohranjanju homogenosti nacionalnega sistema izobraževanja, pri čemer se je sklicevala na strukturne, kadrovske in finančne probleme, ki bi jih povzročil morebiten množičen priliv študentov, ki ne bi bili sprejeti na visokošolski ali univerzitetni študij držav članic, ki bi postavljale višje omejitve. Avstrija je pri tem nakazovala zlasti na nemške študente, ki ne izpolnjujejo pogojev za dostop na določen univerzitetni študij v Nemčiji.

Glede tega vprašanja je Sodišče menilo, da je previsoko število prošenj za dostop do določenega izobraževanja mogoče rešiti s sprejetjem posebnih nediskriminatornih ukrepov, kot sta na primer uvedba sprejemnih izpitov ali zahteva minimalne ravni. Dodalo je, da ta problem ne velja samo za Avstrijo in da se z njim soočajo tudi druge države članice, na primer Belgija. Sodišče je spomnilo, da je zadnje navedena država članica uvedla omejitve, ki so bile podobne tistim, ki so sporne v obravnavani zadevi, in da je bila proti njej vložena tožba zaradi neizpolnitve obveznosti, ki je bila razglašena za utemeljeno (sodba z dne 1. julija 2004 v zadevi *Komisija proti Belgiji*, C-65/03, ZOdl., str. I-6427). Sodišče je ugotovilo, da Avstrija v vsakem primeru konkretno ni dokazala tveganja za avstrijski izobraževalni sistem.

Podana je bila tudi utemeljitev potrebe po preprečitvi zlorabe prava Skupnosti, pri čemer je avstrijska vlada poudarila upravičen interes, ki ga ima lahko država članica zato, da bi preprečila, da bi se zaradi možnosti, uvedenih v skladu s Pogodbo, nekateri od njenih državljanov nepravilno izognili uporabi njihove nacionalne zakonodaje na področju poklicnega izobraževanja. Ta trditev je bila jasno zavrnjena. Sodišče je namreč ugotovilo, da je za študenta Evropske unije, ki je svojo diplomo srednješolskega izobraževanja pridobil v eni državi članici, dostop do visokošolskega ali univerzitetnega izobraževanja v drugi državi članici samo bistvo načela prostega gibanja študentov, ki ga zagotavlja Pogodba, in torej samo po sebi ne more pomeniti zlorabe te pravice.

Zadeva *Schempp* (sodba z dne 12. julija 2005, C-403/03, še neobjavljena v ZOdl.), ki je zadevala problem odbitnosti od davčne osnove preživnine, plačane upravičencu, ki stalno prebiva v drugi državi članici, je Sodišču ponudila priložnost, da natančno določi meje stvarnega področja uporabe Pogodbe, kar zadeva državljanstvo Unije. V Nemčiji zakonodaja s področja dohodnine določa, da se preživnina, plačana razvezanemu zakoncu, odbije od davčne osnove. Ta ugodnost je podana tudi, če ima upravičenec stalno prebivališče ali če običajno prebiva v drugi državi članici, pod pogojem, da davčni organ te druge države članice dokaže obdavčitev preživnine pri prejemniku. Egonu Schemppu, nemškemu državljanu s stalnim prebivališčem v Nemčiji, je bila zavrnjena možnost odbitka prežvnin, plačanih njegovi bivši ženi, ki stalno prebiva v Avstriji, saj avstrijsko davčno pravo izključuje obdavčitev prežvnin.

Na podlagi predloga za sprejem predhodne odločbe o skladnosti nemškega sistema s členoma 12 in 18 ES, ki ga je vložilo Bundesfinanzhof, je Sodišče zlasti obravnavalo vprašanje, ali tak položaj spada na področje uporabe prava Skupnosti. Vladi, ki sta podali stališča, sta namreč zatrjevali, da g. Schempp ni izrabil svoje pravice do prostega gibanja in da je bila edina povezava s tujino plačevanje preživnine v drugo državo članico. V zvezi s tem je Sodišče opozorilo, da državljanstvo Unije ni namenjeno razširjanju stvarnega področja uporabe Pogodbe na notranje položaje, ki nimajo nobene zveze s pravom Skupnosti. Vendar pa je poudarilo, da položaj državljana države članice, ki ne izrabi pravice do prostega gibanja, ne more biti le zaradi tega dejstva izenačen z zgolj notranjim položajem. V obravnavanem primeru je to, da je bivša žena g. Schemppa izrabila pravico prostega gibanja in prebivanja, ki ji jo zagotavlja pravo Skupnosti, imelo učinek na njegovo pravico do odbitka v Nemčiji, tako da tak položaj ne more biti opredeljen kot zgolj notranji položaj, ki nima zveze s pravom Skupnosti.

Glede načela prepovedi diskriminacije je Sodišče nato preučilo, ali je položaj g. Schemppa mogoče primerjati s položajem osebe, ki plačuje preživnino bivšemu zakoncu s stalnim

prebivališčem v Nemčiji in ima pravico do odbitka, in je ugotovilo, da taka primerjava ni mogoča. Poudarilo je namreč, da neugodno obravnavanje g. Schemppa izhaja iz razlike med nemškim in avstrijskim davčnim sistemom glede obdavčitve preživnin. V skladu s sodno prakso pa člen 12 ES ne velja za morebitne primere različnega obravnavanja oseb ali podjetij iz Skupnosti, ki lahko izhajajo iz razlik med državami članicami, če te na vse osebe, za katere se uporabljajo, vplivajo po objektivnih merilih in ne glede na njihovo državljanstvo.

Kar zadeva uporabo člena 18 ES je Sodišče ugotovilo, da nemška ureditev v ničemer ne omejuje pravice prostega gibanja in prebivanja g. Schemppa. Zagotovo ima prenos stalnega prebivališča njegove bivše žene v Avstrijo zanj davčne posledice. Vendar je Sodišče opozorilo, da Pogodba državljanu Unije ne zagotavlja, da je prenos njegovih dejavnosti v drugo državo članico, kot je tista, v kateri je do takrat stalno prebival, glede obdavčenja nevtralen. Na podlagi razlik v davčnem pravu držav članic ima lahko tak prenos za državljanca, odvisno od posameznega primera, prednosti ali slabosti pri posrednem obdavčenju. Isto načelo se *a fortiori* uporablja v položaju, v katerem prizadeti sam ni izrabil pravice do prostega gibanja, vendar se je kot žrtev različnega obravnavanja označil zato, ker je njegova bivša žena stalno prebivališče prenesla v drugo državo članico.

3.3. Na področju **prostega pretoka blaga** opozarjamo na sodbo Sodišča v zadevi *Komisija proti Avstriji* (sodba z dne 15. novembra 2005, C-320/03, še neobjavljena v ZOdl.), ki se nanaša na uredbo deželnega glavarja Tirolske z dne 27. maja 2003, ki omejuje promet na avtocesti A 12 v dolini reke Inn (sektorska prepoved vožnje). Ta uredba tovornjakom nad 7,5 tone, ki prevažajo določeno blago, kot so odpadki, kamenje, prst, motorna vozila, hlo dovina ali žitarice, prepoveduje vožnjo na 46-kilometerskem odseku avtoceste A 12 v dolini reke Inn. Namen sporne uredbe je izboljšanje kakovosti zraka za zagotavljanje trajnega varovanja zdravja ljudi ter živalstva in rastlinstva.

Na podlagi tožbe zaradi neizpolnitve obveznosti, ki jo je vložila Komisija, je Sodišče ugotovilo, da Republika Avstrija s tem, ko je sprejela sporno uredbo, ni izpolnila obveznosti iz členov 28 ES in 29 ES.

Sektorska prepoved vožnje ovira prosti pretok blaga in zlasti njegov prosti tranzit in jo je treba šteti za ukrep z enakim učinkom, kot ga imajo količinske omejitve, ki je nezdružljiv z obveznostmi po pravu Skupnosti, ki izhajajo iz zgoraj navedenih členov, in ki ga poleg tega zaradi njegove nesorazmernosti ni mogoče utemeljiti z nujnimi okoljevarstvenimi zahtevami.

Sodišče je namreč presodilo, da so bili avstrijski organi pred sprejetjem tako radikalnega ukrepa, kot je navedena prepoved, dolžni pozorno preučiti možnost, da posežejo po ukrepih, ki manj omejujejo prosti pretok, in od njih odstopiti samo takrat, kadar so glede na zasledovani cilj očitno neustrezni. Natančneje, omenjeni organi so se bili, ob upoštevanju navedenega cilja, in sicer prenosa prevoza zadevnega blaga s ceste na železnico, pred sprejetjem odločitve o uvedbi ukrepa, kot je ta, določen s tirolsko uredbo, dolžni prepričati, da obstaja železniška zmogljivost, ki je zadostna in ustrezna za to, da omogoči tak prenos. Sodišče pa je ugotovilo, da v konkretnem primeru ni bilo prepričljivo ugotovljeno, da bi avstrijski organi ob pripravi sporne uredbe zadosti preučili, ali je cilj zmanjšanja emisij onesnaževal mogoče doseči z drugimi ukrepi, ki manj omejujejo prosti pretok, in ali je

dejansko obstajala resnična nadomestna rešitev, ki omogoča zagotovitev prevoza zadevnega blaga z drugimi načini prevoza ali drugimi cestnimi povezavami. Poleg tega je Sodišče presodilo, da je bilo dvomesečno prehodno obdobje med dnevom sprejetja sporne uredbe in dnevom, ki so ga avstrijski organi predvideli za izvajanje sektorske prepovedi vožnje, očitno nezadostno, da bi zadevnim subjektom dalo razumen čas, da bi se prilagodili novim okoliščinam.

3.4. Tri pomembne sodbe s področja **kmetijstva** zadevajo, prva, skupnostno ureditev na področju ekološke pridelave, druga to isto ureditev glede zaščitenih označb porekla in geografskih označb, tretja pa učinek zavez, ki jih je Skupnost v sporazumu iz leta 1993 prevzela v razmerju do Madžarske, na področju vinskega sektorja.

Sodba Sodišča z dne 14. julija 2005 v zadevi *Komisija proti Španiji* (C-135/03, še neobjavljena v ZOdl.) obravnava obveznosti, ki jih imajo države članice na podlagi Uredbe št. 2092/91 ⁽⁷⁾, ki je bila pozneje večkrat spremenjena.

V skladu s to uredbo se proizvod šteje kot proizvod z označbo, ki se nanaša na postopke ekološke pridelave, če se pri označevanju, v reklamnem gradivu ali poslovnih dokumentih opiše z označbami, ki se uporabljajo v vsaki državi članici in kupcu sporočajo, da je bil pridobljen po postopku ekološke pridelave. Uredba, v svoji različici iz leta 1991, vsebuje seznam, v katerem sta za vsakega od tedanjih enajstih uradnih jezikov Skupnosti navedena eden ali dva izraza. Za španski jezik je naveden le izraz „ecológico“, in njegova izpeljanka „eco“.

Sprememba Uredbe, ki jo je leta 2004 uvedla Uredba št. 392/2004 ⁽⁸⁾, je določila, da izrazi iz seznama, njihove običajne izpeljanke (kakršne so „bio“, „eko“ itn.) ali pomanjševalnice, sami ali v kombinaciji, štejejo v vsej Skupnosti in v vseh jezikih Skupnosti kot označbe, ki se nanašajo na ekološko pridelavo.

Španska ureditev izraza „ecológico“, „eco“ in njune izpeljanke pridržuje za postopek ekološke pridelave, dovoljuje pa uporabo izrazov „biológico“ „bio“ in njune izpeljanke za proizvode, ki ne izpolnjujejo teh zahtev. Komisija je menila, da je ta ureditev v nasprotju z uredbo Skupnosti in je zato leta 2003 na Sodišče vložila tožbo zaradi neizpolnitve obveznosti države.

Sodišče je najprej poudarilo, da seznam označb, ki se nanašajo na ekološko pridelavo, vsebovanih v členu 2 Uredbe št. 2092/91, kot je bila spremenjena, ni izčrpen in da zato države članice v primeru spremembe običajev, ki velja na njihovem ozemlju, v njihovo nacionalno zakonodajo lahko vključijo druge izraze, kot so tisti, ki so navedeni v tem seznamu za sklizevanje na postopek ekološke pridelave.

Posebej glede španskega jezika je Sodišče menilo, da španski vladi ni mogoče očitati, da proizvajalcem proizvodov, ki ne izvirajo iz postopka ekološke pridelave, ni prepovedala

⁽⁷⁾ Uredba Sveta (EGS) št. 2092/91 z dne 24. junija 1991 o ekološki pridelavi kmetijskih proizvodov in označevanju tovrstno pridelanih kmetijskih proizvodov in živil (UL 1991, L 198, str. 1).

⁽⁸⁾ Uredba Sveta (ES) št. 392/2004 z dne 24. februarja 2004 o spremembi Uredbe (EGS) št. 2092/91 o ekološki pridelavi kmetijskih proizvodov in označevanju tovrstno pridelanih kmetijskih proizvodov in živil (UL 2004, L 65, str. 1).

uporabe drugih izrazov, kot sta „biológico“ in „bio“, saj je bil v različici, ki je veljala pred letom 2004, na seznamu iz člena 2 Uredbe naveden le izraz „ecológico“, vključno z izpeljanko „eco“. Tudi iz besedila navedenega člena namreč ne izhaja, da je treba izpeljanko „bio“, zaradi dejstva, da je omenjena v členu 2 kot običajna izpeljanka, še posebej zaščititi v vseh državah članicah in vseh jezikih, vključno s tistimi, za katere so v seznamu istega člena navedeni izrazi, ki ne ustrezajo izrazu „biologique“ v francoščini. Ker se neizpolnitev obveznosti iz prava Skupnosti države članice ugotavlja na dan po izteku roka, ki je določen v obrazloženem mnenju, lahko Sodišče ugotovi le, da neizpolnitev obveznosti ni podana, saj je le-to v obravnavanem primeru treba ugotavljati na podlagi obravnavane uredbe Skupnosti v različici, ki je veljala pred letom 2004.

V vsakem primeru Komisija ni dokazala, da izraza „biológico“ in „bio“ pri španskih kupcih na splošno vzbujata vtis, da zadevni proizvodi izvirajo iz postopka ekološke pridelave.

Posledično je Sodišče tožbo Komisije zavrnilo.

V združenih zadevah *Nemčija proti Komisiji* in *Danska proti Komisiji* (sodba z dne 25. oktobra 2005, C-465/02 in C-466/02, še neobjavljena v ZOdl.) je Sodišče odločilo o tožbi za razglasitev ničnosti Uredbe št. 1829/2002 ⁽⁹⁾ (v nadaljevanju: izpodbijana uredba).

Komisija je grški sir „feta“ kot označbo porekla v register Skupnosti zaščiteneh označb porekla in geografskih označb vnesla 12. junija 1996 z Uredbo št. 1107/96 ⁽¹⁰⁾. Vendar je Sodišče s sodbo z dne 16. marca 1999 v zadevi *Danska proti Komisiji* (C-289/96, C-293/96 in C-299/96, Recueil, str. I-1541) to registracijo razveljavilo, ker Komisija pri registraciji imena „feta“ ni upoštevala dejstva, da se je to ime razen v Helenski republiki že dolgo časa uporabljalo v določenih drugih državah članicah. Zato je Komisija označbo „feta“ ponovno preučila v luči vprašalnikov, poslanih državam članicam, ki so se nanašali na izdelavo in potrošnja sirov z imenom „feta“ in na sloves tega imena med potrošniki v vsaki od teh držav. Komisija je po postopku iz Uredbe št. 2081/92 ⁽¹¹⁾ sprejela izpodbijano uredbo, s katero je ime „feta“ kot označbo porekla ponovno vnesla v register Skupnosti zaščiteneh označb.

V nadaljevanju sta nemška in danska vlada vložili tožbo zoper to novo uredbo, pri čemer sta navajali tri tožbene razloge. Prvi tožbeni razlog temelji na tem, da nemška vlada ni prejela dokumentov v nemški različici. Ta tožbeni razlog je Sodišče zavrnilo, saj ta nepravilnost ne zadostuje za razglasitev ničnosti uredbe. Drugi tožbeni razlog temelji na izpodbijanju določitve geografskega območja kot regije izvora „fete“. Tretji tožbeni razlog se deli na dva dela, prvi se nanaša na to, da naj bi ime „feta“ postalo generično ime, drugi pa izhaja iz nezadostne obrazložitve Komisije, ki se za podelitev „feti“ zaščitene označbe porekla opira na ugotovitev, da ime „feta“ ni bilo določeno kot generično.

⁽⁹⁾ Uredba Komisije (ES) št. 1829/2002 z dne 14. oktobra 2002 o spremembi Priloge k Uredbi (ES) št. 1107/96 glede imena „Feta“ (UL 2002, L 277, str. 10).

⁽¹⁰⁾ Uredba Komisije (ES) št. 1107/96 z dne 12. junija 1996 o registraciji geografskih označb in geografskega porekla po postopku iz člena 17 Uredbe Sveta (EGS) št. 2081/92 (UL 1996, L 148, str. 1).

⁽¹¹⁾ Uredba Sveta (EGS) št. 2081/92 z dne 14. julija 1992 o zaščiti geografskih označb in označb porekla za kmetijske proizvode in živila (UL 1992, L 208, str. 1).

Nemška in danska vlada zatrjujeta kršitev člena 2(3) temeljne uredbe št. 2081/92, ker naj bi „feta“ izhajala iz italijanske besede „fetta“, ki pomeni „rezina“, to ime pa je postalo generično. Ta beseda namreč ni geografski izraz, je pa pridobila geografski pomen, ki se ne razteza na celotno ozemlje posamezne države članice. Kakovost ali značilnosti fete niso bistveno ali izključno posledica posebnega geografskega okolja. Poleg tega ni bil naveden noben objektivni razlog, ki bi utemeljeval, v čem z namenom registracije definirano geografsko območje izključuje določene grške regije. Končno, Danska opozarja, da „feta“ izvira iz celotnega Balkana in ne samo iz Grčije.

Sodišče ponovno navaja pogoje, po katerih je živilo lahko zaščiteno iz naslova geografske označbe, v skladu s členom 2(3) temeljne uredbe. Tradicionalno negeografsko ime mora zlasti opisovati proizvod ali živilo, ki je „po poreklu iz določene regije ali posebnega kraja“. Poleg tega ta določba ob sklicevanju na člen 2(2)(a), druga alineja iste uredbe, zahteva, da „ima ta kmetijski proizvod ali živilo kakovost ali značilnosti, ki so bistveno ali izključno posledica posebnega geografskega okolja z njegovimi naravnimi in človeškimi dejavniki ter katerega proizvodnja, predelava in priprava za trg potekajo znotraj definirane geografskega območja“. „Zajeto območje izvora mora torej nuditi enotne naravne dejavnike, po katerih se razlikuje od sosednjih območij.“

V luči določenih meril je Sodišče preučilo, ali je regija, ki je definirana v izpodbijani uredbi, skladna z zahtevami člena 2(3) temeljne uredbe. Glede na to, da določeno geografsko območje izvora in izdelave fete pokriva zlasti celinski del Grčije, ki ima geomorfološke značilnosti in naravne faktorje, ki so različni od sosednjih območij, je Sodišče sklenilo, da „definirano območje v obravnavanem primeru ni bilo definirano umetno,“ in je na tej podlagi zavrnilo tožbeni razlog tožečih strank.

Glede tožbenega razloga, ki se nanaša na to, da je „feta“ postala generično ime, nemška vlada zatrjuje obstoj verjetnosti zmede za potrošnike, ker nekatere druge države članice, poleg Grčije, proizvajajo in so potrošniki „fete“. Danska vlada pa poudarja, da Uredba krši člena 3(1) in 17(2) temeljne uredbe, saj ime, ki ima generičen značaj ali ki tak značaj pridobi pozneje, le-tega nepovratno obdrži. Navedena vlada dodaja, da danski izdelava in trženje „fete“ spoštujeta tradicionalne običaje.

V zvezi s tem je Sodišče povzelo pogoje iz člena 3(1) temeljne uredbe za določitev, ali je neko ime postalo generično. Tako „je lahko dejstvo, da se je proizvod pod določenim imenom v določenih državah članicah zakonito tržil, dejavnik, ki ga je treba upoštevati pri presoji, ali je to ime postalo generično v smislu člena 3(1)“ Uredbe št. 2081/92. Vendar pa je Sodišče, upoštevajoč položaj proizvodnje v Grčiji in proizvodnje v drugih državah članicah, presodilo, da je proizvodnja „fete“ ostala osredotočena v Grčiji. Poleg tega je Sodišče analiziralo potrošnjo „fete“ v državah članicah in na tej podlagi sklenilo, da je „85 % skupnostne potrošnje ‚fete‘ na osebo in na leto v Grčiji“. Na koncu je Sodišče ugotovilo, da se „feta“, ki se prodaja v državah članicah, drugih od Grčije, trži kot sir, povezan s Helensko republiko, čeprav je bil v resnici proizveden v drugi državi članici. Posledično je Sodišče zavrnilo trditev, po kateri naj bi „feta“ postala generična označba.

Kar zadeva trditev nemške vlade, v skladu s katero obrazložitev izpodbijane uredbe ni zadostna, je Sodišče spomnilo, da „mora biti obrazložitev, ki se zahteva v členu 253 ES, prirejena naravi obravnavanega akta in da mora biti razlogovanje, ki mu je institucija, avtor

akta, sledila, izraženo na jasn in nedvoumen način, tako da se stranke lahko seznanijo z utemeljitvijo sprejetega ukrepa in da lahko Sodišče izvršuje svoj nadzor“. Vendarle avtorju akta ni treba sprejeti stališča o podatkih, ki so očitno drugotnega pomena, oziroma predvideti morebitnih ugovorov. Posledično predstavitev Komisije v izpodbijani uredbi, glede razlogov, ki so jo pripeljali do sklepa, da ime „feta“ ni generično v smislu člena 3 temeljne uredbe, pomeni zadostno obrazložitev za namene člena 253 ES.

Sodišče je torej tožbi zavrnilo, saj je menilo, da je uredba o vnosu imena „feta“ v register zaščiteneh označb porekla zakonita.

V zadevi *Regione autonoma Friuli-Venezia Giulia in ERSA* (sodba z dne 12. maja 2005, C-347/03, še neobjavljena v ZOdl.) je bilo Sodišču predloženo vprašanje za predhodno odločanje glede veljavnosti in razlage Sklepa Sveta 93/724 ⁽¹²⁾ (v nadaljevanju: sporazum ES-Madžarska o vinih) in Uredbe (ES) št. 753/2002 ⁽¹³⁾.

„Tocai friulano“ ali „Tocai italico“ je sorta vinske trte, ki se tradicionalno prideluje v deželi Furlanija - Julijska krajina (Italija) in se uporablja za proizvodnjo belih vin, ki se zlasti tržijo pod geografskimi označbami kot „Collio“ ali „Collio goriziano“. Leta 1993 sta Evropska skupnost in Republika Madžarska sklenili zgoraj navedeni sporazum o vinih, ki prepoveduje uporabo izraza „Tocai“ za poimenovanje navedenih italijanskih vin po izteku prehodnega obdobja, ki se izteče 31. marca 2007, in sicer z namenom zaščite madžarske geografske označbe „Tokaj“. *Régione Autonoma Friuli-Venezia Giulia* in *l’Agenzia Regionale per lo sviluppo Rurale (ERSA)* (Regionalna agencija za razvoj podeželja) (v nadaljevanju: tožeči stranki) sta vložili tožbo na *Tribunale amministrativo regionale per il Lazio* (upravno sodišče za Lacij) za razveljavitev nacionalne ureditve, ki je povzela to prepoved. Tožeči stranki sta v bistvu zatrjevali, da Skupnost ni bila pristojna za sklenitev tega sporazuma z Madžarsko, da je sporna prepoved v nasprotju z ostalimi določbami tega sporazuma, da sporazum temelji na zmotni predstavi resničnosti, zaradi česar je sporna določba v skladu z mednarodnim pravom nična in neuporabna, da Sporazum o trgovinskih vidikih intelektualne lastnine, ki je v Prilogi 1 C k Sporazumu o ustanovitvi Svetovne trgovinske organizacije (v nadaljevanju: sporazum TRIPS) prevlada nad to prepovedjo in da je le-ta nezdržljiva z lastninsko pravico, ki jo določa Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (v nadaljevanju: EKČP).

Tribunale amministrativo regionale per il Lazio je odločilo, da prekine odločanje in da Sodišču v predhodno odločanje predloži več vprašanj za predhodno odločanje.

Predložitveno sodišče najprej v bistvu sprašuje, katera pravna podlaga je primerna za sprejetje Sklepa 93/724 in za to, da Skupnost sama sklene sporazum ES-Madžarska o vinih, Pridružitveni sporazum ES-Madžarska, sklenjen pred sporazumom o vinih, ali člen 133 ES. Sodišče navaja, da pod člen 133 ES spada akt, ki se posebej nanaša na mednarodno menjava, tako da je v bistvenem namenjen spodbujanju, omogočanju ali urejanju mednarodne

⁽¹²⁾ Sklep Sveta 93/724/ES z dne 23. novembra 1993 o sklenitvi sporazuma med Evropsko skupnostjo in Republiko Madžarsko o vzajemni zaščiti in nadzoru imen vin (UL 1993, L 337, str. 93).

⁽¹³⁾ Uredba Komisije (ES) št. 753/2002 z dne 29. aprila 2002 o določitvi nekaterih pravil za izvajanje Uredbe Sveta (ES) št. 1493/1999 glede opisa, poimenovanja, predstavitev in zaščite nekaterih proizvodov iz vinskega sektorja (UL 2002, L 118, str. 1).

menjave in ima neposreden in takojšen učinek na trgovino ali menjavo z zadevnimi proizvodi. V obravnavanem primeru sporazum ES-Madžarska o vinih spada med tiste, ki so določeni v členu 63 Uredbe št. 822/87 ⁽¹⁴⁾ o skupni ureditvi trga za vino, njegov glavni namen pa je spodbujanje trgovine med pogodbenimi strankami, tako da na podlagi vzajemnosti omogoča na eni strani trženje vin s poreklom iz Madžarske, pri čemer je tem vinom zagotovljena enaka zaščita, kot je tista, določena za kakovostna vina, pridelana na določenem pridelovalnem območju s poreklom iz Skupnosti, in na drugi strani trženje vin s poreklom iz Skupnosti v tej državi. Posledično je bila Skupnost sama pristojna za sklenitev obravnavanega sporazuma, saj ta spada v njeno izključno pristojnost.

Nato je bilo Sodišču postavljeno vprašanje, ali je v primeru, da je sporazum ES-Madžarska o vinih zakonit, prepoved uporabe označbe „Tocai“ v Italiji po 31. marcu 2007 nična in neuporabna, ker nasprotuje ureditvi enakozvočnih označb, določeni v členu 4(5) navedenega sporazuma, ki pod določenimi pogoji dopušča soobstoj obeh enakozvočnih označb. V zvezi s tem je Sodišče opozorilo, da ureditev enakozvočnih označb iz člena 4(5) sporazuma ES-Madžarska o vinih zadeva geografske označbe, ki so zaščitene v skladu z istim sporazumom. Če pa navedbi „Tocai friulano“ in „Tocai italico“, za razliko od označb „Tokaj“ in „Tokaji“ madžarskih vin, pomenita ime sorte vinske trte, ki je v Italiji priznana kot primerna za pridelavo določenih kakovostnih vin, pridelanih na določenem pridelovalnem območju, potem le-teh ni mogoče opredeliti za geografski označbi v smislu navedenega sporazuma. Tako prepoved uporabe imena „Tocai“ v Italiji po izteku prehodnega obdobja, določenega v sporazumu ES-Madžarska o vinih, ne nasprotuje ureditvi enakozvočnih označb, določeni v členu 4(5) tega sporazuma.

Sodišče je obravnavalo tudi vprašanje, ali je treba člene od 22 do 24 sporazuma TRIPS razlagati tako, da se lahko v primeru enakozvočnosti vsaka posamezna označba pod določenimi pogoji uporablja tudi v prihodnje. Sodišče je opozorilo na vsebino določb sporazuma TRIPS STO-ja in še enkrat zatrdilo, da v nasprotju z madžarsko označbo italijanske označbe niso geografske označbe v smislu sporazuma ES-Madžarska o vinih. Zato je na zastavljeno vprašanje odgovorilo, da je treba člene od 22 do 24 sporazuma TRIPS razlagati tako, da v primeru, kot je ta v postopku v glavni stvari, navedene določbe ne zahtevajo, da se ta označba lahko uporablja tudi v prihodnosti, ne glede na dve okoliščini, in sicer da so jo zadevni pridelovalci uporabljali v preteklosti bodisi v dobri veri bodisi najmanj deset let pred 15. aprilom 1994 in da označba jasno navaja državo, regijo ali lokacijo porekla zaščitene vina, tako da ne zavaja potrošnikov.

Na predlog predložitvenega sodišča je Sodišče preučilo tudi vprašanje, ali lastninska pravica, ki je določena v EKČP in v Listini o temeljnih pravicah, obsega tudi pravice intelektualne lastnine, kar ima za posledico pravico zadevnih gospodarskih subjektov, da označbo „Tocai“ uporabijo za sklicevanje proti prepovedi iz sporazuma ES-Madžarska o vinih po prehodnem obdobju. Sodišče je ocenilo, da lastninska pravica ne nasprotuje temu, da se zadevnim gospodarskim subjektom v neki italijanski avtonomni deželi prepove uporaba izraza „Tocai“ v navedbi „Tocai friulano“ ali „Tocai italico“ za opis in predstavitev določenih italijanskih kakovostnih vin, pridelanih na določenem pridelovalnem območju, po izteku prehodnega obdobja. Navedena prepoved, kolikor ne izključuje vsakega razumnega nači-

⁽¹⁴⁾ Uredba Sveta (EGS) št. 822/87 z dne 16. marca 1987 o skupni ureditvi trga za vino (UL 1987, L 84, str. 1).

na za trženje zadevnih italijanskih vin, namreč ne pomeni odvzema lastnine v smislu prvega odstavka člena 1 Dodatnega protokola št. 1 k EKČP. Poleg tega je, tudi ob predpostavki, da navedena omejitev pomeni omejitev temeljne lastninske pravice, le-to mogoče upravičiti, saj s prepovedjo uporabe te označbe, ki je enakovzvočna z geografsko označbo „Tokaj“ madžarskih vin, zasleduje cilj v splošnem interesu, tako da na podlagi vzajemnosti omogoča trženje vin, ki so opisana ali predstavljena s pomočjo geografske označbe.

3.5. S področja **prostega gibanja delavcev** je treba opozoriti na sodbo z dne 15. septembra 2005 v zadevi *Ioannidis* (C-258/04, še neobjavljena v ZOdl.), v kateri je Sodišče obravnavalo primer grškega državljana, ki je prišel v Belgijo leta 1994 po končanem srednješolskem izobraževanju v Grčiji in ki je pridobil priznanje o enakovrednosti svojega potrdila o srednješolski izobrazbi. Po treh letih študija na ustanovi v Liègu je pridobil diplomu iz fizioterapije, nato pa se je prijavil kot iskalec zaposlitve. Od oktobra 2000 do junija 2001 je v Franciji opravljal program plačanega izobraževanja, nato pa se je vrnil v Belgijo, kjer je vložil vlogo za denarno pomoč za čakanje na zaposlitev, ki je nadomestilo za brezposelnost, ki ga belgijska ureditev določa za mlade iskalce prve zaposlitve. Njegova vloga je bila zavrnjena, ker ni izpolnjeval tedaj veljavnih pogojev za dodelitev, po katerih mora taka oseba zaključiti srednješolsko izobraževanje v Belgiji ali pa se izobraževati na isti stopnji ali enakovredno v drugi državi članici, pri čemer ga morajo kot otroka vzdrževati delavci migranti v smislu člena 39 ES, ki prebivajo v Belgiji.

V postopku na podlagi tožbe, ki jo je vložil zainteresirani, je Cour du travail de Liège Sodišču zastavilo vprašanje za predhodno odločanje glede združljivosti belgijskega sistema s pravom Skupnosti.

Sodišče je uvodoma spomnilo, da državljani države članice, ki iščejo zaposlitev v drugi državi članici, spadajo na področje uporabe člena 39 ES in imajo zato pravico do enakega obravnavanja, določenega v odstavku 2 te določbe.

Sklepi njegove novejši sodne prakse, zlasti sodbi v zadevi *D'Hoop* (sodba z dne 11. julija 2002, C-224/98, Recueil, str. I-6191) in v zadevi *Collins* (sodba z dne 23. marca 2004, C-138/02, Recueil, str. I-2703) še dodatno utemeljujejo odgovor Sodišča.

Spominja namreč, da je v sodbi v zadevi *Collins* presodilo, da upoštevajoč uvedbo državljanstva Unije in razlago pravice do enakega obravnavanja, ki jo imajo državljani Unije, s področja uporabe člena 39(2) ES ni več mogoče izključiti finančnih dajatev, namenjenih olajšanju dostopa do zaposlitve na trgu dela države članice. Poleg tega je ugotovilo že v sodbi v zadevi *D'Hoop*, da je denarna pomoč za čakanje na zaposlitev, določena v belgijski zakonodaji, socialna dajatev, katere cilj je mladim olajšati prehod iz izobraževanja na trg dela. Zainteresirana stranka se torej upravičeno lahko sklicuje na člen 39 ES, ko zatrjuje, da ne more biti subjekt diskriminacije glede na državljanstvo v zvezi z dodelitvijo denarne pomoči za čakanje na zaposlitev. Pogoj zaključenega srednješolskega izobraževanja v Belgiji pa verjetno lažje izpolnjujejo belgijski državljani, kar v slabši položaj postavi predvsem državljane drugih držav članic.

Kar zadeva morebitno utemeljitev takega razlikovanja v obravnavanju, se je Sodišče ponovno sklicevalo na sodbo v zadevi *D'Hoop*, kjer je presodilo, da je za nacionalnega zakonodajalca sicer legitimno, da želi zagotoviti obstoj stvarne zveze med prosilcem za nave-

deno denarno pomoč za čakanje in zadevnim geografskim trgom dela, da pa je edini pogoj glede kraja, v katerem je bila pridobljena diploma o končanem srednješolskem izobraževanju, preveč splošen in izključujoč in prekoračuje okvire, ki so potrebni za doseganje zasledovanega cilja. Končno, glede dejstva, da belgijska ureditev kljub temu pravico do denarne pomoči za čakanje podeljuje tudi prosilcu, ki je pridobil enakovredno diplomu v drugi državi članici in katerega vzdržujejo delavci migranti, ki prebivajo v Belgiji, Sodišče *a contrario* meni, da oseba, ki je nadaljevala višješolsko izobraževanje v državi članici in tam pridobila diplomu, potem ko je svoje srednješolsko izobraževanje zaključila v drugi državi članici, lahko utemelji stvarno zvezo s trgom dela prve države, čeprav je ne vzdržujejo delavci migranti, ki prebivajo v tej državi. Sodišče poudarja, da za vzdrževane otroke delavcev migrantov, ki bivajo v Belgiji, pravica do denarne pomoči za čakanje na zaposlitev v vsakem primeru izhaja iz člena 7(2) Uredbe št. 1612/68 ⁽¹⁵⁾, in to neodvisno od dejstva, ali obstaja stvarna zveza s trgom dela.

3.6. Zahteve prava Skupnosti na področju **svobode ustanavljanja** in **svobode opravljanja storitev** so bile v središču petih zadev, ki jih je treba omeniti, pri čemer se prvi dve nanašata na koncesije za opravljanje javnih služb, tretja na medsebojne vplive svoboščin in nacionalnih davčnih zakonodaj, četrta na zahteve Direktive 96/71 o napotitvi delavcev na delo v okviru opravljanja storitev, peta pa na telekomunikacije.

V zadevi *Coname* (sodba z dne 21. julija 2005, C-231/03, še neobjavljena v ZOdl.) je Sodišče odločalo o predlogu za sprejem predhodne odločbe glede razlage členov 43 ES, 49 ES, 81 ES in 86 ES ter načel prepovedi diskriminacije, transparentnosti in enakega obravnavanja.

Dejansko stanje v tej zadevi je bilo naslednje: Coname (Conorzio Aziende Metano) je z občino Cingia de' Botti za obdobje od 1. januarja 1999 do 31. decembra 2000 sklenil pogodbo o podelitvi storitve vzdrževanja, vodenja in nadzora omrežja za plin metan. Pozneje je občinski svet družbi Padania z neposredno podelitvijo zaupal storitev upravljanja, distribucije in vzdrževanja naprav za distribucijo plina metana za obdobje od 1. januarja 2000 do 31. decembra 2005. Coname je izpodbijal to podelitev z obrazložitvijo, da bi le-to bilo treba izvesti z vabilom k oddaji ponudb. Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia je odločilo, da prekine odločanje in da Sodišču predloži vprašanje za predhodno odločanje. Vprašalo je, ali členi 43 ES, 49 ES in 81 ES nasprotujejo neposredni, to je brez vabila k oddaji ponudb, podelitvi koncesije za opravljanje javne službe distribucije plina družbi z večinskim javnim osnovnim kapitalom, v kateri ima ta občina 0,97-odstotni delež.

Sodišče je najprej opozorilo, da direktive o javnih naročilih ne urejajo podelitve koncesij in da je le-te torej treba preučiti v luči temeljnih svoboščin, ki jih določa Pogodba. Sodišče je tudi izključilo uporabo člena 81 ES, saj se ta nanaša le na sporazume med podjetji.

Če bi se za zadevno koncesijo lahko zanimalo tudi podjetje s sedežem v državi članici, ki ni država občine, ki sklene pogodbo, pomeni popolnoma nepregledna podelitev te koncesije podjetju s sedežem v zadnjenavedeni državi članici različno obravnavanje v škodo podjetja s sedežem v drugi državi članici. Zaradi popolne nepreglednosti podjetje s sedežem

⁽¹⁵⁾ Uredba Sveta (EGS) št. 1612/68 z dne 15. oktobra 1968 o prostem gibanju delavcev v Skupnosti (UL L 257, str. 2).

v drugi državi članici nima nobene resnične možnosti, da bi izkazalo svoj interes za pridobitev zadevne koncesije. To pomeni posredno diskriminacijo glede na državljanstvo, ki je prepovedana na podlagi členov 43 ES in 49 ES. Naloga nacionalnega sodišča je, da preveri, ali izpodbijana podelitev izpolnjuje zahteve za preglednost, ki so, ne da bi nujno zajemale obveznosti izvedbe postopka s povabilom k oddaji ponudb, take, da dopuščajo, da bi podjetje, ki se nahaja na ozemlju države članice, ki ni Italijanska republika, lahko imelo dostop do ustreznih informacij o koncesiji, preden je ta podeljena, tako da bi imelo, če bi to želelo, možnost izkazati svoj interes za njeno pridobitev.

Sodišče je preučilo, ali so v obravnavanem primeru obstajale objektivne okoliščine, ki lahko upravičijo različno obravnavanje. V zvezi s tem je Sodišče presodilo, da dejstvo, da ima občina Cingia de' Botti 0,97-odstotni delež v osnovnem kapitalu družbe Padania, ni ena izmed takih objektivnih okoliščin. Kapitalska udeležba je zelo nizka, zato ne omogoča, da bi občina izvajala nadzor nad družbo Padania.

Na koncu je Sodišče opozorilo, da iz spisa izhajajo, da je družba Padania družba, ki je deloma odprta za zasebni kapital, kar preprečuje, da bi se v občinah, ki imajo v njej deleže, lahko štela kot organizacijska oblika „notranjega“ opravljanja javne službe.

V isti smeri sodne prakse omenjamo tudi zadevo *Parking Brixen* (sodba z dne 13. oktobra 2005, C-458/03, še neobjavljena v ZOdl.), katere problematika je podobna zadevi Coname.

V zadevi *Marks & Spencer* (sodba z dne 13. decembra 2005, C-446/03, še neobjavljena v ZOdl.) je Sodišče odločalo o predlogu za sprejem predhodne odločbe glede razlage členov 43 ES in 48 ES.

Družba Marks & Spencer s sedežem v Združenem kraljestvu je bila matična družba skupine, specializirane za maloprodajo konfekcijskih in prehrabnih izdelkov, električnih gospodinjskih aparatov in finančnih storitev. Hčerinske družbe je imela v Združenem kraljestvu in v drugih državah članicah, zlasti v Nemčiji, Belgiji in Franciji. Leta 2001 je zaradi zabeleženih izgub sredi devetdesetih let prenehala opravljati svoje dejavnosti na evropski celini. 31. decembra 2001 je francosko hčerinsko družbo prodala tretji osebi, medtem ko so nemške in belgijske hčerinske družbe popolnoma prenehale opravljati gospodarske dejavnosti.

Leta 2000 in 2001 je družba Marks & Spencer pri davčnih organih Združenega kraljestva vložila zahteve za davčne olajšave za skupino na podlagi izgub, ki so jih imele nemška, belgijska in francoska hčerinska družba. Britanska davčna zakonodaja (v zakonu o davkih na dohodke in od dohodkov pravnih oseb iz leta 1988, Income and Corporation Tax Act 1988, ICTA) matičnim družbam skupine omogoča, da pod določenimi pogoji izvedejo kompenzacijo med svojimi dobički in izgubami, ki so jih imele njihove hčerinske družbe. Vendar pa so bile te zahteve zavrjene, ker se davčna ureditev olajšav za skupino ne uporablja za hčerinske družbe, ki niso rezidentke in tudi ne opravljajo gospodarske dejavnosti v Združenem kraljestvu. Družba Marks & Spencer je to zavrnitev izpodbijala pred Special Commissioners of Income Tax (davčni prvostopenjski organ), ki je tožbo zavrnil. Tožeča stranka je vložila pritožbo pri High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division, ki je odločilo, da prekine postopek in da Sodišču predloži vprašanja za predhodno odločanje. Britansko sodišče sprašuje, ali je britanska zakonodaja, ki izključuje možnost matične

družbe rezidentke v Združenem kraljestvu, da od svojega obdavčljivega dobička odbije izgube, ki jih imajo njene hčerinske družbe s sedežem v drugih državah članicah, medtem ko ima to možnost za izgube, ki jih ima hčerinska družba rezidentka, skladna s členoma 43 ES in 48 ES, ki določata svobodo ustanavljanja.

Sodišče je najprej spomnilo, da morajo, čeprav je neposredno obdavčenje v pristojnosti držav članic, državni organi to pristojnost izvrševati ob spoštovanju prava Skupnosti.

Za britansko zakonodajo je Sodišče presodilo, da pomeni omejitev svobode ustanavljanja v nasprotju s členoma 43 ES in 48 ES, saj različno davčno obravnava izgube, ki jih je imela hčerinska družba rezidentka, in izgube, ki jih je imela hčerinska družba nerezidentka. To naj bi matične družbe odvrčalo od ustanavljanja hčerinskih družb v drugih državah članicah.

Vendar pa Sodišče dopušča, da bi bila taka omejitev dovoljena, če zasleduje legitimen cilj, ki je združljiv s Pogodbo in ga upravičujejo omejitve zaradi nujnih razlogov v splošnem interesu. V takem primeru mora biti primerna za zagotavljanje uresničitve zadevnega cilja in ne sme prekoračiti okvirov, ki so nujno potrebni za njegovo doseganje.

Tako je Sodišče povzelo upoštevana objektivna merila, ki so jih države članice navedle v tej zadevi, da bi preučilo, ali britanska zakonodaja upravičuje svoje različno obravnavanje. Njeni dejavniki upravičenja so po eni strani zaščita enakomerne porazdelitve davčne pristojnosti med različnimi zadevnimi državami članicami, tako da se dobički in izgube obravnavajo sorazmerno v okviru enakega davčnega sistema, po drugi strani pa dejstvo, da zakon določa, da se je treba izogibati tveganju dvakratnega upoštevanja izgub, ki bi obstajalo, če bi se le-te upoštevale v državi članici matične družbe in državah članicah hčerinskih družb. Končno, zadnje merilo je izogibanje tveganju davčnega izogibanja, ki bi obstajalo, če se izgube ne bi upoštevale v državah članicah hčerinskih družb. Znotraj skupine družb bi lahko prihajalo do prenosa izgub na družbe s sedežem v državah članicah, v katerih veljajo najvišje davčne stopnje in v katerih je zato davčna vrednost izgub največja.

Glede na ta merila je Sodišče menilo, da britanska zakonodaja zasleduje legitime cilje, ki so združljivi s Pogodbo ES in ki pomenijo nujne razloge v splošnem interesu.

Vendar pa je Sodišče menilo, da britanska zakonodaja ne spoštuje načela sorazmernosti in presega tisto, kar je nujno potrebno za doseg bistva zasledovanih ciljev v položaju, v katerem je po eni strani hčerinska družba nerezidentka izčrpala možnosti, da upošteva izgube, ki obstajajo v državi članici rezidentstva za davčno obdobje, na katerega se nanaša zahteva za olajšavo, in tudi za prejšnja davčna obdobja, po drugi strani pa ni možnosti, da bi tuja hčerinska družba bodisi sama bodisi po tretji osebi, predvsem pri prodaji te hčerinske družbe tej osebi, svoje izgube lahko upoštevala v svoji državi rezidentstva za prihodnja obdobja.

Posledično je Sodišče razsodilo, da je, kadar v državi članici matična družba rezidentka dokaže davčni upravičenosti, da so ti pogoji izpolnjeni, v nasprotju s svobodo ustanavljanja, da se izključi možnost matične družbe, da od svojega dobička, obdavčljivega v tej državi članici, odbije izgube, ki jih ima njena hčerinska družba nerezidentka.

Sodba Sodišča z dne 14. aprila 2005 v zadevi *Komisija proti Nemčiji* (C-341/02, ZOdl., str. I-2733) se nanaša na pravila, ki jih, ob upoštevanju Direktive 96/71⁽¹⁶⁾ o napotitvi delavcev na delo v okviru opravljanja storitev, države članice lahko določijo na področju zaposlovanja delavcev, napotenih iz druge države članice.

Leta 2002 je Komisija proti Nemčiji vložila tožbo zaradi neizpolnitve obveznosti, s katero je odprla vprašanje skladnosti metode, ki jo je ta država članica uporabljala za primerjavo med minimalno plačo, določeno z nacionalnimi predpisi, in osebnim prejemkom, ki ga dejansko izplača delodajalec s sedežem v drugi državi članici, z določbami navedene direktive.

V tožbi Komisija Nemčiji očita, da ni priznala vseh dopolnil in dodatkov, ki so jih svojim gradbenim delavcem, napotenim v Nemčijo, izplačali delodajalci s sedežem v drugih državah članicah, kot sestavnih delov minimalne plače – z izjemo nagrad, dodeljenih delavcem tega sektorja. Po mnenju Komisije to neupoštevanje – zaradi drugačne metode izračuna osebnega prejemka v drugih državah članicah – privede do višjih stroškov za plače za delodajalce s sedežem v drugih državah članicah, kar zanje pomeni oviro pri ponujanju njihovih storitev v Nemčiji. Čeprav je res, priznava Komisija, da lahko država članica, na katere ozemlje je delavec napoten, na podlagi Direktive 96/71 določi minimalno urno postavko, pa kljub temu ob primerjavi te postavke in osebnega prejemka, ki ga izplačajo delodajalci s sedežem v drugih državah članicah, ne more določiti svoje lastne plačilne strukture.

Nemška vlada ugovarja tej trditvi, saj meni, da imajo delovne ure, opravljene zunaj običajnega delovnega časa, ki zahtevajo še posebej visoko stopnjo kakovosti, kar zadeva rezultat, oziroma posebne napore in so posebej nevarne, višjo ekonomsko vrednost kot ure običajnega dela, in se zato pripadajočih nagrad ne sme upoštevati pri izračunu minimalne plače. Če bi bili pri omenjenem izračunu ti zneski upoštevani, bi bil delavec prikrajšan za ekonomsko protivrednost, ki ustreza tem uram dela, razmerje med osebnim prejemkom, ki ga dolguje delodajalec, in storitvijo, ki jo mora opraviti delavec, pa bi bilo s tem spremenjeno v škodo zadnje navedenega.

Sodišče je naprej ugotovilo, da se stranki strinjata o tem, da v skladu z Direktivo 96/71 plačila za nadure, prispevkov za dodatne kolektivne pokojninske sisteme, zneskov, plačanih iz naslova povračila za stroške, ki dejansko nastanejo zaradi napotitve, in nazadnje pavšalnih zneskov, ki niso izračunani na podlagi urne postavke, temveč imajo drugo osnovo za izračun, ni treba upoštevati kot sestavnega dela minimalne plače. Torej je bruto znesek plače tisti znesek, ki ga je treba upoštevati.

Nato je ugotovilo, da je Nemčija med postopkom zaradi neizpolnitve obveznosti sprejela in predlagala več sprememb svoje ureditve, za katere meni, da bi lahko odpravile različna neskladja med nemškim pravom in direktivo. Gre predvsem za upoštevanje dopolnil in dodatkov, ki jih izplača delodajalec, in ki pri izračunu minimalne plače ne spreminjajo razmerja med storitvijo delavca in protidajatvijo, ki jo ta prejme, in za upoštevanje, pod določenimi pogoji, nagrade iz naslova trinajste in štirinajste plače. Vendar je do teh sprememb

⁽¹⁶⁾ Direktiva 96/71/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. decembra 1996 o napotitvi delavcev na delo v okviru opravljanja storitev (UL 1997, L 18, str. 1).

prišlo po izteku roka, določenega v obrazloženem mnenju, torej prepozno, da bi jih Sodišče upoštevalo. Zato lahko Sodišče le ugotovi, da Nemčija ni izpolnila svojih obveznosti.

Na koncu je Sodišče opozorilo, da je povsem običajno, da delodajalec v primeru, ko od delavca zahteva, da opravi dodatno delo ali da opravi delo v posebnih razmerah, za te dodatne storitve zagotovi nadomestilo, ne da bi se to nadomestilo upoštevalo pri izračunu minimalne plače. Direktiva 96/71 namreč ne zahteva, da bi se taka nadomestila, ki, če se upoštevajo pri izračunu minimalne plače, spremenijo razmerja med opravljeno storitvijo in prejeto protidajatvijo, štela za sestavni del minimalne plače. Na tej točki je torej Sodišče zavrnilo tožbo Komisije.

V združenih zadevah *Mobistar in Belgacom Mobile* (sodba Sodišča z dne 8. septembra 2005, C-544/03 in C-545/03, še neobjavljena v ZOdl.) je dve vprašanji za predhodno odločanje, ki se nanašata na razlago členov 59 Pogodbe ES (po spremembi postal člen 49 ES) in 3c Direktive 90/388⁽¹⁷⁾, kot je bila glede uveljavitve popolne konkurence na trgu telekomunikacij spremenjena z Direktivo 96/19⁽¹⁸⁾, Sodišču postavilo belgijsko Conseil d'État, in sicer v okviru sporov, ki sta jih sprožila operaterja mobilne telefonije s sedežem v Belgiji, družba Mobistar SA in družba Belgacom Mobile SA. Ta operaterja sta v postopku v glavni stvari predlagala, da se dajatve, ki sta jih občini Fléron (Belgija) in Schaerbeek (Belgija) prejeli za antene, drogove in oddajnike za GSM ali za zunanje antene, razglasijo za nične. Med tožbenimi razlogi za razglasitev ničnosti, ki sta jih navedla v svojih tožbah, sta navedena operaterja vsak zase zlasti zatrjevala, da davčna predpisa, ki sta uvedla sporne dajatve, pomenita omejitev za razvoj njunega omrežja mobilne telefonije, kar je omejitev, ki jo prepoveduje člen 3c Direktive 90/388.

Ker je v okviru dveh postopkov v glavni stvari Conseil d'État menilo, da o utemeljenosti takega tožbenega razloga ne more odločiti, ne da bi uporabilo normo prava Skupnosti, ki sproža vprašanje razlage, in da problem pomeni tudi združljivost izpodbijanih dajatev s členom 49 ES, je odločilo, da prekine odločanje in da Sodišču predloži vprašanji za predhodno odločanje. Predložitveno sodišče je s prvim vprašanjem želelo izvedeti, ali je treba člen 59 Pogodbe ES (po spremembi postal člen 49 ES) razlagati tako, da nasprotuje temu, da predpis nacionalnega organa ali lokalne skupnosti uvede dajatev za infrastrukture za mobilne in osebne komunikacije, uporabljene pri opravljanju dejavnosti, ki jih zajemajo dovoljenja in soglasja. Z drugim vprašanjem je predložitveno sodišče v bistvu spraševalo, ali za davčne ukrepe, ki se uporabljajo za infrastrukture za mobilne komunikacije, velja člen 3c Direktive 90/388.

Ti združeni zadevi sta Sodišču predvsem ponudili priložnost, da opozori, da člen 59 nasprotuje uporabi vsakršnega nacionalnega predpisa, katerega posledica bi bila, da opravljanje storitev med državami članicami postane težavnejše kot opravljanje storitev samo znotraj države članice in da nacionalni davčni ukrep, ki ovira izvrševanje svobode opravljanja storitev, v tem pogledu lahko pomeni prepovedani ukrep, ne glede na to, ali ga je sprejela država ali lokalna skupnost. Kljub temu pa je poudarilo, da člen 59 Pogodbe ne

⁽¹⁷⁾ Direktiva Komisije 90/388/EGS z dne 28. junija 1990 o konkurenci na trgih za telekomunikacijske storitve (UL 1990, L 192, str. 10).

⁽¹⁸⁾ Direktiva Komisije 96/19/ES z dne 13. marca 1996 o spremembi Direktive 90/388/EGS glede uveljavitve popolne konkurence na trgu telekomunikacij (UL 1996, L 74, str. 13).

zajema ukrepov, katerih edina posledica so dodatni stroški za zadevno storitev in ki enako prizadenejo opravljanje storitev med državami članicami in opravljanje storitev znotraj države članice.

Kar zadeva prvo vprašanje, je Sodišče razsodilo, da je treba člen 59 Pogodbe ES (po spremembi postal člen 49 ES) razlagati tako, da ne nasprotuje temu, da predpis nacionalnega organa ali lokalne skupnosti uvede dajatev za infrastrukture za mobilne in osebne komunikacije, uporabljene pri izvajanju dejavnosti, ki jih zajemajo dovoljenja in soglasja, ki se brez razlikovanja uporablja za nacionalne ponudnike in ponudnike iz drugih držav članic in enako prizadene opravljanje storitev znotraj države članice in opravljanje storitev med državami članicami.

Na drugo vprašanje je Sodišče odgovorilo, da za davčne ukrepe, ki se uporabljajo za infrastrukture za mobilne komunikacije, ne velja člen 3c zgoraj navedene Direktive 90/388, razen če ti ukrepi v škodo novih operaterjev neposredno ali posredno dajejo prednost operaterjem, ki imajo ali so imeli posebne ali izključne pravice, in znatno škodijo stanju konkurence.

3.7. Posledice **prostega pretoka kapitala** so bile natančneje določene v sodbi v zadevi *D.* z dne 5. julija 2005, C-376/03 (še neobjavljena v ZOdl.), v kateri je Sodišče moralo preučiti nizozemski sistem davka od premoženja, ki je veljal do leta 2000. Navedeni sistem je davčnim zavezancem rezidentom priznaval olajšavo, do katere so bili nerezidenti s prebivališčem v drugih državah članicah upravičeni le, če se je najmanj 90 % njihovega premoženja nahajalo na nizozemskem ozemlju. Na podlagi predloga za sprejem predhodne odločbe, ki ga je vložilo *Gerechthof te 's-Hertogenbosch* (Nizozemska) se je Sodišče izreklo o združljivosti tega sistema z določbami Pogodbe glede prostega pretoka kapitala.

Na podlagi ugotovitve, da je položaj zavezanca za davek od premoženja v več pogledih podoben položaju zavezanca za davek od dohodka, je Sodišče potegnilo vzporednico s svojo sodno prakso s področja davkov od dohodka, zlasti prelomno sodbo v zadevi *Schumacker* (sodba z dne 14. februarja 1995, C-279/93, Recueil, str. I-225). Tako Sodišče meni, da je, tako kot glede davka od dohodka, položaj nerezidenta glede davka od premoženja drugačen kot položaj rezidenta, saj se ne samo bistveni del dohodkov, ampak tudi bistveni del premoženja slednjega po navadi nahaja v državi, katere rezident je. Zato je ta država članica najbolj primerna za ugotavljanje celotne davčne sposobnosti rezidenta ob morebitni uporabi olajšav, določenih z zakonodajo. Tako je Sodišče sklenilo, da tako kot glede davka od dohodka, davčni zavezanec, ki ima le nebistveni del svojega premoženja v drugi državi članici in ne v državi, katere rezident je, na splošno ni v primerljivem položaju, kot je položaj rezidentov te druge države članice. Tako zavrnitev zadevnih organov, da mu priznajo olajšavo, ki jo uživajo slednji, v razmerju do njega ne pomeni diskriminacije, ki jo prepovedujeta člena 56 in 58 ES.

Sodišče se je poleg tega moralo izreči še o enem vprašanju. V skladu s konvencijo o odpravi dvojnega obdavčevanja, sklenjeno med Nizozemsko in Belgijo, je bilo namreč upravičenje do sporne olajšave razširjeno na belgijske državljane pod enakimi pogoji kot za davčne zavezance rezidente, ne glede na obseg, ki ga v njihovem celotnem premoženju predstavlja nizozemsko premoženje. Ali je različno obravnavanje, ki tako nastane med belgijskimi državljani in državljani drugih držav članic, v skladu s členom 56 in 58 ES?

Sodišče je opozorilo, da so države članice v okviru dvostranskih konvencij svobodne, da določijo povezujoče dejavnike za namene porazdelitve davčne pristojnosti, in je priznalo, da različno obravnavanje med državljani obeh držav podpisnic, ki izhaja iz te porazdelitve, ne more predstavljati diskriminacije v nasprotju s členom 39 ES. Res je, da je v zadevi *Saint-Gobain ZN* (sodba z dne 21. septembra 1999, C-307/97, Recueil, str. I-6161) razsodilo, da glede konvencije, ki odpravlja dvojno obdavčevanje, sklenjene med državo članico in tretjo državo, načelo nacionalnega obravnavanja nalaga državi članici, ki je stranka te konvencije, da prizna stalnim podjetjem družb nerezidentk ugodnosti, ki jih določa konvencija, pod enakimi pogoji kot so ti, ki se uporabijo za družbe rezidentke. Vendar je bilo to upravičeno zaradi enakovrednosti položaja med davčnim zavezancem nerezidentom, ki ima stalno podjetje, ter davčnim zavezancem rezidentom te države. Sodišče pa je ugotovilo, da davčni zavezanec, ki je rezident Belgije, glede davka od premoženja, določenega na podlagi nepremičnin, ki so na Nizozemskem, ni v enakem položaju kot davčni zavezanec, ki prebiva izven Belgije. Dejstvo, da se vzajemne pravice in obveznosti, ki jih določa belgijsko-nizozemska konvencija uporabljajo le za osebe, ki so rezidenti ene izmed teh dveh držav članic pogodbenic, je pravzaprav neizogibna posledica dvostranskih konvencij za odpravo dvojnega obdavčevanja.

3.8. Na področju **konkurence** bomo opozorili na tri sodbe, ena obravnava koncentracijo, drugi dve pa državne pomoči.

V zadevi *Komisija proti Tetra Laval BV* (sodba z dne 15. februarja 2005, C-12/03 P, ZOdl., str. I-987) je Sodišče odločalo na podlagi pritožbe Komisije, s katero je ta predlagala razveljavitev sodbe Sodišča prve stopnje Evropskih skupnosti z dne 25. oktobra 2002 v zadevi *Tetra Laval proti Komisiji* (T-5/02, Recueil, str. II-4381), s katero je le-to razglasilo za nično Odločbo 2004/124.

Z Odločbo 2004/124 je Komisija prevzem družbe Sidel SA s strani družbe Tetra Laval BV razglasila za nezdružljivega s skupnim trgom in delovanjem Sporazuma o EGP, pri čemer je prva finančna družba skupine, v kateri je tudi družba, ki je vodilni svetovni proizvajalec v sektorju kartonske embalaže in za katero se šteje, da ima glede aseptične embalaže prevladujoč položaj na tem trgu, medtem ko je druga vodilno podjetje pri proizvodnji in dobavi naprav, imenovanih SBM, torej naprav, ki omogočajo oblikovanje praznih steklenic iz enostavnih plastičnih tub, kjer sta sestavini polietilen tephthalat (PET) in polietilen visoke gostote (HDPE). Po mnenju Komisije naj bi priglašena koncentracija Tetra Laval BV spodbudila, da z izrabo učinka vzvoda izkoristi svoj prevladujoči položaj na trgu opreme in potrošnega materiala za pakiranje s kartonom, zato da ta prepriča svoje kupce na tem trgu, da pri prehodu na PET za pakiranje določenih občutljivih proizvodov (mleko in tekoči mlečni izdelki, sadni sokovi in nektarji, negazirane pijače s sadnim okusom ter čajni in kavni napitki), izberejo Sidelove stroje SBM, s čimer bi odstranila mnogo manjše konkuren-te in bi se Sidelov vodilni položaj na trgu strojev SBM za občutljive proizvode spremenil v prevladujočega. Po mnenju Komisije naj bi priglašena koncentracija tudi okrepila prevladujoči položaj Tetre Laval BV na trgih kartonskega pakiranja in zanjo zmanjšala spodbudo, da prilagodi svoje cene in se z inovacijami spopade z nevarnostjo, ki jo za njen položaj predstavlja PET. Končno je Komisija ocenila, da zaveze, ki jih je prevzela družba Tetra Laval BV, ne zadostujejo za razrešitev strukturnih težav konkurence, nastalih s priglašeno koncentracijo, in zatrdila, da bi bilo spoštovanje teh zavez praktično nemogoče nadzorovati.

Na podlagi ničnostne tožbe, ki jo je družba Tetra Laval BV vložila proti odločbi Komisije, pa je Sodišče prve stopnje ocenilo, da je pri ugotovitvah Komisije glede učinka vzvoda in okrepitve prevladujočega položaja Tetre Laval BV v sektorju kartona, podana očitno napačna presoja, in je posledično njeno odločbo razglasilo za nično. Sodišče je pritožbo, ki jo je Komisija vložila proti pritožbi Sodišča prve stopnje, zavrnilo.

Ta zadeva je Sodišču predvsem ponudila priložnost, da potrdi merila za sodni nadzor odločbe Komisije na področju koncentracij, ki jih je oblikovala v sodbi v zadevi, imenovani „Kali & Salz“ (sodba z dne 31. marca 1998 v zadevi *Francija in drugi proti Komisiji*, C-68/94 in C-30/95, Recueil, str. I-1375). Opozorilo je, da temeljna pravila o nadzoru koncentracij podjetij, ki so bila takrat zbrana v Uredbi št. 4064/89 ⁽¹⁹⁾ in zlasti v njenem členu 2, Komisiji, zlasti pri presojah ekonomske narave, dajejo določeno diskrecijsko pravico, in da je zato treba nadzor sodnih organov Skupnosti nad izvajanjem te diskrecijske pravice, ki je bistven za opredelitev pravil glede koncentracij, opraviti ob upoštevanju območja proste presoje, ki posredno izhaja iz določb ekonomske narave, ki so del pravil o koncentracijah. Vendar pa je Sodišče poudarilo, da čeprav je Komisiji priznalo območje proste presoje glede ekonomskih zadev, to ne pomeni, da se morajo sodišča Skupnosti vzdržati nadzora nad razlago podatkov ekonomske narave, ki jo opravi Komisija. Sodišča Skupnosti morajo zlasti preveriti ne samo vsebinsko točnost navedenih dokazov, njihovo zanesljivost in doslednost, ampak tudi to, ali ti dokazi vsebujejo vse upoštevne podatke, ki jih je treba upoštevati pri presoji kompleksne situacije in ali lahko utemeljijo iz njih izvedene sklepe. Ta nadzor je po mnenju Sodišča še toliko bolj potreben pri prospektivni analizi, potrebni za preučitev koncentracije, ki ima konglomeratni učinek.

Sodišče je nato tudi navedlo, da je treba prospektivno analizo, iste vrste, kot so analize, potrebne pri nadzoru koncentracij, opraviti z veliko pozornostjo, ker ne gre niti za preučitev preteklih dogodkov, za katere je pogosto na voljo veliko dokaznih elementov, ki omogočajo razumevanje razlogov zanje, niti za preučitev sedanjih dogodkov, temveč za napovedovanje dogodkov, ki se bodo, če ne bo sprejeta nobena odločba, ki bi prepovedovala ali določala pogoje za koncentracijo, bolj ali manj verjetno zgodili v prihodnosti. Taka analiza, ki obsega preučitev, kako bi lahko koncentracija spremenila dejavnike, ki določajo stanje konkurence na danem trgu, zato da se ugotovi, ali bi imela za posledico resno oviranje učinkovite konkurence, po mnenju Sodišča zahteva predstavo različnih nizov razlogov in učinkov, zato da se ugotovi, kateri izmed njih je najbolj verjeten. Kar zadeva analizo koncentracije konglomeratne vrste, v kateri upoštevanje poteka daljšega časa v prihodnosti, na eni, in učinka vzvoda, potrebnega za to, da bi prišlo do resnega oviranja učinkovite konkurence, na drugi strani, pomenita, da so nizi razlogov in učinkov komaj opazni, nezanesljivi in težko ugotovljivi, je Sodišče tako poudarilo, da je kakovost dokazov, ki jih Komisija predloži za to, da dokaže nujnost sprejema odločbe, ki koncentracijo razglašajo za nezdržljivo s skupnim trgom, posebej pomembna, saj morajo ti dokazi utemeljiti ugotovitve Komisije, da bi bil, če ta odločba ne bi bila sprejeta, scenarij ekonomskega razvoja, ki ga le-ta predvideva, verodostojen.

Poleg tega je Sodišče presodilo, da je treba pri preučitvi vplivov konglomeratne koncentracije, ki jo opravi Komisija, verjetnost takih protikonkurenčnih ravnanj, ki bi lahko pov-

⁽¹⁹⁾ Uredba Sveta (EGS) št. 4064/89 z dne 21. decembra 1989 o nadzoru koncentracij podjetij (UL 1989, L 395, str. 1).

zročila učinek vzvoda, celostno preučiti, in sicer tako, da se upoštevajo tako spodbude za takšna ravnanja kot tudi dejavniki, ki bi lahko te spodbude zmanjšali ali celo odpravili, vključno z dejstvom, da so taka ravnanja lahko nezakonita. Vendar pa je poudarilo, da bi bilo v nasprotju s preventivnim namenom Uredbe št. 4064/89 od Komisije zahtevati, da pri vsakemu načrtu koncentracije preuči, v kolikšni meri bi se spodbude za protikonkurenčno ravnanje, zaradi nezakonitosti zadevnih ravnanj, verjetnosti njihovega odkritja, njihovega pregona s strani pristojnih organov tako na ravni Skupnosti kot tudi na nacionalni ravni in morebitnih posledičnih sankcij, zmanjšale ali celo odpravile. Sodišče je v tem pogledu poudarilo, da bi taka analiza terjala obsežno in podrobno preučitev pravil različnih pravnih ureditev, ki bi se lahko uporabila, in izvajanja represivne politike v teh pravnih ureditvah, in da mora taka analiza, če naj bo uporabna, predpostavljati visoko verjetnost dejanj, za katere se lahko predvideva, da bi bil zoper njih mogoč pregon, ker so del protikonkurenčnega ravnanja. Iz tega je sklepalo, da bi bila v fazi načrta koncentracije analiza, ki ugotavlja verjetnost kršitve člena 82, in katere namen je zagotoviti, da bo ta sankcionirana v več pravnih ureditvah, preveč spekulativna, in Komisiji ne bi omogočala, da svojo presojo utemelji na vseh upoštevanih dejstvih, zato da preveri, če utemeljujejo domneven scenarij ekonomskega razvoja, kakršen je učinek vzvoda.

Poleg tega je Sodišče potrdilo načelo, ki je bilo postavljeno v sodbi Sodišča prve stopnje v zadevi *Gencor proti Komisiji* (sodba z dne 25. marca 1999, T-102/96, Recueil, str. II-753) v zvezi s predlaganimi zavezami udeleženih podjetij, na podlagi katerih bi bila priglašena koncentracija lahko združljiva s skupnim trgom. Opozorilo je, da morajo take zaveze Komisiji omogočiti, da sklene, da obravnavana koncentracija ne bi ustvarila ali krepila prevladujočega položaja v smislu člena 2(2) in (3) Uredbe št. 4064/89, in je iz tega izvedlo, da ni pomembno, ali je mogoče predlagano zavezo opredeliti kot zavezo glede obnašanja ali kot strukturno zavezo, ter da tako ni mogoče že vnaprej izključiti, da bi tudi zaveze, ki na prvi pogled zadevajo obnašanje, kot je neuporaba znamke v določenem obdobju ali dajanje na razpolago dela proizvodnje podjetja, nastalega s koncentracijo, drugim konkurentom ali bolj na splošno dostop do nujne infrastrukture pod nediskriminatornimi pogoji, lahko preprečevale nastanek ali krepitev prevladujočega položaja.

Končno, potem ko je opomnilo, da iz člena 2(1) Uredbe št. 4064/89 izhaja, da Komisija pri presoji združljivosti koncentracije s skupnim trgom upošteva skupek dejavnikov, kot so struktura zadevnega trga, dejanska ali potencialna konkurenca podjetij, tržni položaj udeleženih podjetij ter njihova gospodarska in finančna moč, druge možnosti, ki so na voljo dobaviteljem in uporabnikom, obstoj ovir pri vstopu in trende ponudbe in povpraševanja, je Sodišče presodilo, da zgolj dejstvo, da prevzemno podjetje že ima zelo jasen prevladujoči položaj, pa čeprav predstavlja pomemben dejavnik, samo ne zadošča za utemeljitev ugotovitve, da predstavlja oslabitev potencialne konkurence, s katero mora biti soočeno to podjetje, okrepitev njegovega položaja. Sodišče je namreč ocenilo, da je potencialna konkurenca, ki jo predstavlja proizvajalec substitutov na delu zadevnega trga, zgolj eden izmed dejavnikov, ki jih je treba upoštevati zato, da se presodi, ali ima koncentracija lahko za posledico okrepitev prevladujočega položaja, in da ni mogoče izključiti, da bo zmanjšanje take potencialne konkurence nadomeščeno z drugimi dejavniki, pri čemer je rezultat take nadomestitve tak, da konkurenčni položaj podjetja, ki že ima prevladujoči položaj, ostane nespremenjen.

V združenih zadevah *AEM* (sodba z dne 14. aprila 2005, C-128/03 in C-129/03, ZOdl., str. I-2861) je Consiglio di Stato Sodišču predložilo dva predloga za sprejem predhodne odločbe, ki se nanašata na razlago člena 87 ES in Direktive 96/92⁽²⁰⁾, predvsem njenih členov 7 in 8, v okviru spora med dvema hidro in geotermalnima elektrarnama in italijansko agencijo za električno energijo in plin zaradi zvišanja pristojbine za dostop do nacionalnega prenosnega sistema električne energije in za njegovo uporabo. Tožeči stranki v glavni stvari sta na Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia vložili tožbi zoper dve odločbi navedenega organa, s katerima je bilo za elektriko določeno zvišanje pristojbine za uporabo sistema, ki pokriva dinamične storitve, ter zoper njune osnovne in povezane predhodne akte. Ker sta bili ti tožbi zavrjeni, sta tožeči stranki vložili pritožbi na Consiglio di Stato in predlagali razglasitev ničnosti odločb o zavrnitvi. Zlasti sta zatrjevali, da navedeno zvišanje pristojbine v celoti spada v ureditev subvencij za poslovanje določenih podjetij ali za proizvodnjo, ki se financira prek prelevmanov na dobave podjetij v sektorju, kar se šteje za državno pomoč v smislu člena 87(1) ES, ki je bila dodeljena, ne da bi se izvedel postopek, določen v Pogodbi ES. Zatrjevali sta tudi, da različna cena za dostop do prenosnega sistema, ki nekatera podjetja bolj obremeni, krši temeljna načela Direktive 96/92 glede pristopa, vsakogar in brez diskriminacije, do tega sistema.

V tem kontekstu je Consiglio di Stato Sodišču postavilo dve vprašanji, in sicer, ali ukrep, ki temelji na potrebi, da se odpravijo neupravičene koristi in konkurenčna neravnotežja, ki so se pojavili v prvem obdobju liberalizacije trga z električno energijo zaradi prenosa Direktive 96/92, in s katerim država članica le nekaterim podjetjem za proizvodnjo in distribucijo električne energije, uporabnikom nacionalnega prenosnega sistema električne energije, nalaga zvišanje pristojbine, ki se dolguje za dostop do tega sistema in za njegovo uporabo, pomeni državno pomoč v smislu člena 87 ES, in ali člena 7(5) in 8(2) Direktive 96/92, s tem da prepovedujeta vsakršno diskriminacijo med uporabniki nacionalnega prenosnega sistema električne energije, nasprotujeta, da država članica sprejme tak začasen ukrep.

Na podlagi prvega vprašanja je Sodišče razsodilo, da ukrep, ki le podjetjem za proizvodnjo in distribucijo električne energije, ki izvira iz hidroelektrarn in geotermalnih elektrarn, začasno nalaga zvišanje pristojbine za dostop do nacionalnega prenosnega sistema električne energije in za njegovo uporabo, da bi se izravnala korist, ki so jo ta podjetja v prehodnem obdobju imela z liberalizacijo trga z električno energijo zaradi prenosa Direktive 96/92, pomeni razlikovanje med podjetji glede dajatev, ki izhaja iz narave in splošne ureditve spornega sistema dajatev, ki samo po sebi ne pomeni državne pomoči v smislu člena 87 ES. Sodišče je poleg tega opozorilo, da pomoči ni mogoče preverjati ločeno od učinkov njenega načina financiranja in da, če sta zvišanje pristojbine za dostop do nacionalnega prenosnega sistema električne energije in za njegovo uporabo ter nacionalni program pomoči neločljivo vsebinsko povezana, v smislu, da se prihodek od zvišanja nujno nameni za financiranje te pomoči, je navedeno zvišanje sestavni del tega programa in ga je torej treba preučiti skupaj z njim.

Kar zadeva drugo vprašanje, je Sodišče razsodilo, da pravilo nediskriminatornega dostopa do nacionalnega prenosnega sistema električne energije, ki ga vzpostavlja Direktiva 96/92, ne nasprotuje, da država članica sprejme začasni ukrep, ki le nekaterim podjetjem za pro-

⁽²⁰⁾ Direktiva 96/92/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. decembra 1996 o skupnih pravilih notranjega trga z električno energijo (UL 1997, L 27, str. 20).

izvodnjo in distribucijo električne energije nalaga zvišanje pristojbine, ki se dolguje za dostop do tega sistema in za njegovo uporabo, da bi se izravnala korist, ki so jo ta podjetja imela v prehodnem obdobju s spremembo pravnega okvira zaradi liberalizacije trga z električno energijo, ki izhaja iz prenosa navedene direktive. Vendar je poudarilo, da se mora predložitveno sodišče prepričati, da zvišanje pristojbine ne presega tistega, kar je nujno za izravnavo omenjene koristi.

V zadevi *Komisija proti Grčiji* (sodba z dne 12. maja 2005, C-415/03, ZOdl., str. I-3875) je Komisija Sodišču predlagala, naj ugotovi, da Helenska republika s tem, da v predpisanem roku, v skladu s členom 3 Odločbe 2003/372 ⁽²¹⁾, ni sprejela vseh potrebnih ukrepov za povračilo pomoči, ki so bile s to odločbo razglašene za nezakonite in nezdružljive s skupnim trgom, oziroma s tem, da je v vsakem primeru ni obvestila o ukrepih, sprejetih v skladu s to odločbo, ni izpolnila svojih obveznosti.

Komisija je namreč leta 1996 zoper Helensko republiko začela postopek iz člena 93(2) Pogodbe ES (postal člen 88(2) ES), ki je privedel do sprejetja Odločbe 1999/332 ⁽²²⁾. Dodelitev teh pomoči je bila povezana z načrtom za prestrukturiranje, ki je bil popravljen za obdobje od leta 1998 do 2002, in podrejena posebnim pogojem.

Na podlagi novih prijav v zvezi z dodelitvijo drugih pomoči družbi Olympic Airways pa je Komisija začela nov postopek na podlagi člena 88(2) ES z obrazložitvijo, da načrt za prestrukturiranje te družbe ni bil izveden in da določeni pogoji iz njene predhodne odločbe o odobritvi niso bili izpolnjeni, zlasti obveznost, da se Komisiji predloži določene podatke v skladu s členom 10 Uredbe št. 659/1999 ⁽²³⁾.

Po zaključku tega postopka je Komisija sprejela Odločbo 2003/372, ki je temeljila predvsem na ugotovitvah, da večina ciljev načrta za prestrukturiranje družbe Olympic Airways ni bila dosežena, da pogoji iz odločbe o odobritvi niso bili v celoti izpolnjeni in da je bil način izvršitve te odločbe neustrezen. Sklicevala se je še na obstoj nove pomoči za tekoče poslovanje, ki je bila v bistvu v tem, da je Helenska država dopuščala neplačevanje oziroma odloge plačil prispevkov za socialno zavarovanje, davka na dodano vrednost na goriva in rezervne dele, ali pa najemnin, dolgovanih letališčem, letaliških pristojbin in dajatve, imenovane „spatosimo“, obračunane potnikom ob odhodu z grških letališč.

Komisija je zahtevala, da Helenska republika sprejme ukrepe, ki so potrebni zato, da od družbe, upravičene do pomoči, izterja navedene pomoči in da jo v dveh mesecih od vročitve njene odločbe obvesti o ukrepih, ki jih je sprejela na njeni podlagi. Ker je grška vlada tako izvršitev zavrnila in ker Komisija z njenimi pojasnili ni bila zadovoljna, je vložila tožbo, ki je temelj tej zadevi. Sodišče je razsodilo, da je navedena tožba Komisije utemeljena.

⁽²¹⁾ Odločba Komisije 2003/372/ES z dne 11. decembra 2002 o pomoči, ki jo je Grčija dodelila družbi Olympic Airways (UL 2003, L 132, str. 1).

⁽²²⁾ Odločba Komisije 1999/332/ES z dne 14. avgusta 1998 o državnih pomočeh, ki jih je Grčija odobrila družbi Olympic Airways (UL 1999, L 128, str. 1).

⁽²³⁾ Uredba Sveta (ES) št. 659/1999 z dne 22. marca 1999 o določitvi podrobnih pravil za uporabo člena 93 Pogodbe ES (UL 1999, L 83, str. 1).

Spomnilo je, da je edini razlog, na katerega se država članica lahko sklicuje v obrambi zoper tožbo zaradi neizpolnitve obveznosti, ki jo Komisija vloži na podlagi člena 88(2) ES, absolutna nemožnost pravilne izvršitve odločbe, ki odreja izterjavo sporne pomoči. Pogoji absolutne nemožnosti izvršitve kar zadeva odločbo Komisije glede državnih pomoči ni izpolnjen, če tožena vlada Komisijo zgolj obvesti o pravnih, političnih ali dejanskih težavah, ki so povezane z izvršitvijo odločbe, ne da bi proti zadevnim podjetjem dejansko ukrepala z namenom izterjave pomoči in ne da bi Komisiji predlagala nadomestne rešitve za izvršitev te odločbe, ki bi omogočile premostitev teh težav. Kadar izvršitev take odločbe naleti na določeno število težav notranjega reda, morata Komisija in država članica po načelu, ki državam članicam in institucijam Skupnosti nalaga vzajemne obveznosti lojalnega sodelovanja, določene predvsem v členu 10 ES, v dobri veri sodelovati, da bi premagali težave v popolnem spoštovanju določb Pogodbe in predvsem določb o državnih pomočeh.

Sodišče je poleg tega potrdilo, da v okviru tožbe, katere predmet je neizvršitev odločbe o državnih pomočeh, ki je država članica, na katero je naslovljena, ni izpodbijala pred Sodiščem, slednja ne more utemeljeno prerekati zakonitosti take odločbe.

Na koncu je Sodišče tudi spomnilo, da nobena določba prava Skupnosti od Komisije, ko odreja povračilo pomoči, razglašene za nezdružljivo s skupnim trgom, ne zahteva, da določi natančen znesek pomoči, ki jo je treba vrniti. Pravzaprav je dovolj, da so v odločbi Komisije podatki, ki njenemu naslovniku dopuščajo, da sam in brez pretiranih težav določi ta znesek.

Komisija torej lahko upravičeno ugotovi le obveznost povrnitve predmetne pomoči, nacionalnim organom pa prepusti skrb, da izračunajo natančne zneske, ki jih je treba povrniti. Poleg tega, ker je izrek odločbe o državnih pomočeh neločljivo povezan z njeno obrazložitvijo, tako da je le-to treba razlagati, če je to potrebno, ob upoštevanju razlogov, ki so vodili do njenega sprejetja, je o višini zneskov, ki jih je treba povrniti na podlagi odločbe Komisije, mogoče sklepati iz povezanega besedila njene obrazložitve.

3.9. Na raznolikem področju **približevanja zakonodaj** so posebej zanimive dve sodbi s področja javnih naročil, sodba s področja telekomunikacij, sodba s področja avtorske in sorodnih pravic in sodba, ki se nanaša na varstvo potrošnikov.

V zadevi *Stadt Halle in RPL Lochau* (sodba z dne 11. januarja 2005, C-26/03, ZOdl., str. I-1) je Oberlandesgericht Naumburg Sodišču postavilo dva niza vprašanj za predhodno odločanje, ki se nanašata, po eni strani, na razlago člena 1(1) Direktive 89/665⁽²⁴⁾, kot je bila spremenjena, in po drugi strani na razlago členov 1 (točka 2) in 13(1) Direktive 93/38⁽²⁵⁾, kot je bila spremenjena, v okviru spora med mestom Halle v Nemčiji in družbo RPL Lochau na eni ter družbo TREA Leuna na drugi strani glede pravilnosti, s stališča predpisov Skupnosti, oddaje javnega naročila storitev obdelave odpadkov mesta Halle družbi RPL Lochau, katere večinski delež kapitala je v lasti mesta Halle, manjšinski delež pa v lasti zasebne družbe, brez javnega razpisa.

⁽²⁴⁾ Direktiva Sveta 89/665/EGS z dne 21. decembra o usklajevanju zakonov in drugih predpisov o uporabi revizijskih postopkov oddaje javnih naročil za preskrbo in javnih naročil za gradnje (UL 1989, L 395, str. 33).

⁽²⁵⁾ Direktiva Sveta 93/38/EGS z dne 14. junija 1993 o usklajevanju postopkov naročanja naročnikov v vodnem, energetskem, transportnem in telekomunikacijskem sektorju (UL 1993, L 199, str. 84).

S prvim nizom vprašanj je Oberlandesgericht Naumburg v bistvu spraševalo, ali je treba člen 1(1) Direktive 89/665 razlagati tako, da se obveznost držav članic, da določijo učinkovita in kolikor je mogoče hitra pravna sredstva zoper odločitve naročnika, nanaša tudi na odločitve, sprejete izven formalnega postopka za oddajo naročila in še pred razpisom javnega natečaja, zlasti na odločitev o vprašanju, ali za določeno naročilo osebno ali stvarno velja Direktiva 92/50 ⁽²⁶⁾, in od katerega trenutka, v okviru postopka nakupa, morajo države članice ponudniku, kandidatu ali zainteresirani stranki nuditi možnost dostopa do revizijskega postopka.

Z drugim nizom vprašanj je predložitveno sodišče v bistvu spraševalo, ali je treba v primeru, ko naročnik namerava skleniti pogodbo z denarnim interesom glede storitev, za katere stvarno velja Direktiva 92/50, z zasebno družbo, ki je od njega pravno ločena, v kateri pa ima večinski delež in nad katero izvaja določen nadzor, vedno uporabiti postopke za javne razpise iz te direktive samo zato, ker je zasebno podjetje udeleženo, čeprav manjšinsko, v kapitalu te družbe sopogodbence. V primeru negativnega odgovora na to vprašanje predložitveno sodišče poleg tega sprašuje, na podlagi katerih meril se lahko šteje, da naročnik nima te obveznosti.

Glede prvega niza vprašanj je Sodišče razsodilo, da je treba člen 1(1) Direktive 89/665, kot je bila spremenjena, razlagati tako, da se obveznost držav članic, da določijo učinkovita in hitra pravna sredstva zoper odločitve, ki jih sprejmejo naročniki, nanaša tudi na odločitve, sprejete izven formalnih postopkov za oddajo naročila in brez javnega razpisa, zlasti na odločitve glede vprašanja, ali za določeno naročilo osebno in stvarno velja Direktiva 92/50, kot je bila spremenjena. Sodišče je tudi poudarilo, da je ta možnost pravnih sredstev na voljo vsaki osebi, ki ima ali je imela interes, da bi dobila določeno javno naročilo, in ki je bila oškodovana ali pa ji grozi oškodovanje zaradi domnevne kršitve od trenutka, ko naročnik izrazi voljo, ki ima lahko pravne učinke in da torej državam članicam ni dovoljeno, da podredijo možnost pravnega sredstva dejstvu, da je postopek za oddajo zadevnega javnega naročila formalno dosegel določeno fazo.

Glede drugega niza vprašanj je Sodišče razsodilo, da v primeru, da ima naročnik namen skleniti pogodbo z denarnim interesom za storitve, za katere stvarno velja Direktiva 92/50, kot je bila spremenjena z Direktivo 97/52 ⁽²⁷⁾, z družbo, ki je pravno ločena od njega, v kapitalu katere je udeležen skupaj z enim ali več zasebnimi podjetji, je vedno treba uporabiti postopke za oddajo javnih naročil iz te direktive.

V združenih zadevah *Fabricom* (sodba z dne 3. marca 2005, C-21/03 in C-34/03, ZOdl., str. I-1559) je belgijsko Conseil d'État Sodišču predložilo dva niza vprašanj za predhodno odločanje. Nanašala sta se na razlago Direktive 92/50 ⁽²⁸⁾, kot je bila spremenjena z Direktivo

⁽²⁶⁾ Direktiva Sveta 92/50/EGS z dne 18. junija 1992 o usklajevanju postopkov za oddajo javnih naročil storitev (UL 1992, L 209, str. 1).

⁽²⁷⁾ Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 97/52/ES z dne 13. oktobra 1997 o spremembah direktiv 92/50/EGS, 93/36/EGS in 93/37/EGS o usklajevanju postopkov za oddajo javnih naročil storitev, blaga in gradenj (UL 1997, L 328, str. 1).

⁽²⁸⁾ Direktiva Sveta 92/50/EGS z dne 18. junija 1992 o usklajevanju postopkov za oddajo javnih naročil storitev (UL 1992, L 209, str. 1).

97/52⁽²⁹⁾, in še posebej njenega člena 3(2), Direktive 93/36⁽³⁰⁾, kot je bila spremenjena z Direktivo 97/52, in še posebej njenega člena 5(7), Direktive 93/37⁽³¹⁾, kot je bila spremenjena z Direktivo 97/52, in še posebej njenega člena 6(6), kot tudi Direktive 93/38⁽³²⁾, kot je bila spremenjena z Direktivo 98/4⁽³³⁾, in še posebej njenega člena 4(2), v povezavi z načelom sorazmernosti, svobodno gospodarsko pobudo in lastninsko pravico. Navedena vprašanja za predhodno odločanje so se nanašala tudi na razlago Direktive 89/665⁽³⁴⁾, in še posebej njenih členov 2(1)(a) in 5, kot tudi Direktive 92/13⁽³⁵⁾, in še posebej njenih členov 1 in 2.

Namen teh vprašanj je bil omogočiti, da nacionalno sodišče odloči o dveh sporih med, na eni strani, družbo Fabricom SA, gradbenim podjetjem, ki pogosto oddaja ponudbe za javna naročila, zlasti v vodnem, energetske, transportnem in telekomunikacijskem sektorju, in na drugi strani državo Belgijo, glede zakonitosti nacionalnih določb, zlasti členov 26 in 32 kraljevega dekreta z dne 25. marca 1999, ki spreminjata kraljeva dekreta z dne 8. in 10. januarja 1996, in ki sta pod določenimi pogoji, pri čemer sta bili njuni besedili podobni, nasprotovala temu, da bi oseba, ki je bila v okviru javnega naročila zadolžena za pripravljajna dejanja, oziroma z njo povezano podjetje, sodelovala pri tem naročilu. V obeh postopkih v glavni stvari je navedeno gradbeno podjetje zatrjevalo, da je ta določba v nasprotju zlasti z načelom enakega obravnavanja vseh ponudnikov, načelom učinkovitosti pravnega sredstva, kot ga zagotavlja Direktiva 92/13, načelom sorazmernosti, svobodno gospodarsko pobudo ter lastninsko pravico, kot je določena v členu 1 Dodatnega protokola k Evropski konvenciji o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, podpisani v Rimu dne 4. novembra 1950.

Ker je Conseil d'État menilo, da je za rešitev sporov, ki sta mu bila predložena, potrebna razlaga določenih določb zgoraj navedenih direktiv s področja javnih naročil, je odločilo, da prekine odločanje in da Sodišču v predhodno odločanje predloži dva niza, ki sta vsebovala vsak po tri vprašanja, ki jih je Sodišče zaradi njihove v bistvu podobne vsebine prerazporedilo in obravnavalo v obliki treh vprašanj. Ker pa je ugotovilo, da drugo med temi vprašanji temelji na predpostavki, katere ni mogoče sprejeti, je Sodišče odgovorilo samo na prvo in tretje vprašanje. S prvim vprašanjem, ki ga je Conseil d'État zastavilo v obeh sporih o glavni

⁽²⁹⁾ Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 97/52/ES z dne 13. oktobra 1997 o spremembah direktiv 92/50/EGS, 93/36/EGS in 93/37/EGS o usklajevanju postopkov za oddajo javnih naročil storitev, blaga in gradenj (UL 1997, L 328, str. 1).

⁽³⁰⁾ Direktiva Sveta 93/36/EGS z dne 14. junija 1993 o usklajevanju postopkov oddaje javnih naročil blaga (UL 1993, L 199, str. 1).

⁽³¹⁾ Direktiva Sveta 93/37/EGS z dne 14. junija 1993 o usklajevanju postopkov za oddajo javnih naročil za gradnje (UL 1993, L 199, str. 54).

⁽³²⁾ Direktiva Sveta 93/38/EGS z dne 14. junija 1993 o usklajevanju postopkov naročanja naročnikov v vodnem, energetske, transportnem in telekomunikacijskem sektorju (UL 1993, L 199, str. 84).

⁽³³⁾ Direktiva 98/4/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. februarja 1998, ki spreminja Direktivo 93/38/EGS o usklajevanju postopkov naročanja naročnikov v vodnem, energetske, transportnem in telekomunikacijskem sektorju (UL 1998, L 101, str. 1).

⁽³⁴⁾ Direktiva Sveta 89/665/EGS z dne 21. decembra 1989 o usklajevanju zakonov in drugih predpisov o uporabi revizijskih postopkov oddaje javnih naročil za preskrbo in javnih naročil za gradnje (UL 1989, L 395, str. 33).

⁽³⁵⁾ Direktiva Sveta 92/13/EGS z dne 25. februarja 1992 o uskladitvi zakonov in drugih predpisov o uporabi pravil Skupnosti za oddajo javnih naročil podjetij na vodnem, energetske, transportnem in telekomunikacijskem področju (UL 1992, L 76, str. 14).

stvari, je le-to v bistvu spraševalo, ali določbe prava Skupnosti, na katere se sklicuje, nasprotujejo pravilu, kot je pravilo iz zgoraj navedenih določb, v skladu s katerim oseba, ki je bila zadolžena za raziskavo, preizkušanje, preučevanje ali razvoj gradnje, blaga ali storitve, ne sme vložiti prijave za sodelovanje ali predložiti ponudbe za javno naročilo teh gradenj, blaga ali storitev, ne da bi ji bilo omogočeno, da bi dokazala, da v okoliščinah obravnavanega primera, izkušnje, ki jih je pridobila, niso mogle izkriviti konkurence. S tretjim vprašanjem je Conseil d'État v bistvu spraševalo, ali Direktiva 89/665, in zlasti njena člena 2(1)(a) in 5, kot tudi Direktiva 92/13, in zlasti njena člena 1 in 2, nasprotujeta temu, da lahko naročnik do zaključka postopka preverjanja ponudb podjetju, povezanemu s katerokoli osebo, ki je opravila določena pripravljala dela, zavrne sodelovanje v postopku ali predložitev ponudbe, čeprav to podjetje na njegovo tozadevno vprašanje zatrjuje, da iz tega razloga ne uživa neupravičene prednosti, ki bi lahko izkrivila normalne konkurenčne pogoje.

Glede prvega vprašanja je Sodišče razsodilo, da Direktive 92/50, 93/36, 93/37, kot so bile spremenjene z Direktivo 97/52, in Direktiva 93/38, kot je bila spremenjena z Direktivo 98/4, in zlasti določba vsake od teh direktiv, v skladu s katero naročniki zagotovijo enako obravnavanje med ponudniki, nasprotujejo nacionalni ureditvi, po kateri oseba, ki je bila zadolžena za raziskavo, preizkušanje, preučevanje ali razvoj gradnje, blaga ali storitve, ne sme vložiti prijave za sodelovanje ali predložiti ponudbe za javno naročilo teh gradenj, blaga ali storitev, ne da bi ji bilo omogočeno, da bi dokazala, da v okoliščinah konkretnega primera, izkušnje, ki jih je pridobila, niso mogle izkriviti konkurence. Sodišča je menilo, da čeprav ob upoštevanju ugodnega položaja, v katerem bi lahko bila oseba, ki je opravila določena pripravljala dela, ni mogoče sprejeti, da načelo enakega obravnavanja zahteva, da se jo obravnava na enak način kot vse ostale ponudnike, pa pravilo, ki tej osebi, ki je opravila določena pripravljala dela, ne daje nobene možnosti, da bi dokazala, da v njenem posebnem primeru ta položaj ne more izkriviti konkurence, prekorači okvire, ki so potrebni za doseganje cilja enakega obravnavanja vseh ponudnikov.

Glede tretjega vprašanja je Sodišče odgovorilo, da Direktiva 89/665, in zlasti njena člena 2(1)(a) in 5, ter Direktiva 92/13, in zlasti njena člena 1 in 2, nasprotujejo temu, da lahko naročnik do zaključka postopka preverjanja ponudb podjetju, povezanemu z osebo, ki je bila zadolžena za raziskavo, preizkušanje, preučevanje ali razvoj gradnje, blaga ali storitve, zavrne sodelovanje v postopku ali predložitev ponudbe, čeprav to podjetje na njegovo tozadevno vprašanje zatrjuje, da iz tega razloga ne uživa neupravičene prednosti, ki bi lahko izkrivila normalne konkurenčne pogoje. Po mnenju Sodišča naročnikova možnost, da s sprejemom odločitve glede možnosti, da bi tako podjetje sodelovalo v postopku oziroma predložilo ponudbo, zavlačuje do zelo pozne faze postopka, kljub temu da ta naročnik razpolaga z vsemi podatki za sprejem te odločitve, temu podjetju odvzame možnost, da bi se nasproti naročniku sklicevalo na pravila Skupnosti na področju oddaje javnih naročil v obdobju, ki je v izključni diskreciji naročnika, in ki lahko morebiti traja vse do trenutka, ko kršitev ni več mogoče učinkovito odpraviti. Tak položaj torej lahko ne samo ogroža polni učinek Direktiv 89/665 in 92/13, saj lahko privede do neutemeljenega odloga možnosti zainteresiranih oseb za izvrševanje pravic, ki jim jih daje pravo Skupnosti, ampak je tudi v nasprotju s ciljem Direktiv 89/665 in 92/13, in sicer zaščito ponudnikov nasproti naročniku.

Sodba z dne 20. oktobra 2005 v zadevi *ISIS Multimedia Net*, C-327/03 in C-328/03 (še neobjavljena v ZOdl.) zadeva sektor telekomunikacij. Namen Direktive 97/13 ⁽³⁶⁾, ki je bila sprejeta v kontekstu liberalizacije navedenega sektorja, je, da se na tem področju, kar zadeva podeljevanje splošnih dovoljenj in posamičnih licenc s strani držav članic, določi enoten okvir, temelječ na načelih sorazmernosti, transparentnosti in prepovedi diskriminacije. S tem ciljem ta direktiva zlasti določa omejitve in stroške davčne narave, ki jih je mogoče naložiti podjetjem na podlagi postopkov za dovoljenje, ne glede na to, ali gre za splošna dovoljenja ali posamične licence. Za slednje člen 11 Direktive plačila, ki jih je mogoče naložiti podjetjem, omejuje na tista, katerih namen je pokritje upravnih stroškov. Navedena določba pa v svojem drugem odstavku kljub temu dopušča pobiranje pristojbine v primeru „redkih virov“, da bi se zagotovila optimalna uporaba tega vira. Te pristojbine morajo biti nediskriminacijske in upoštevati zlasti nujnost pospeševanja razvoja inovativnih storitev in konkurence.

Sodišče se je o obsegu te določbe izreklo na podlagi predlogov za sprejem predhodne odločbe, ki ju je Bundesverwaltungsgericht (Nemčija) vložilo v okviru spora med podjetjema Isis Multimedia Net in Firma 02 ter državo Nemčijo. Zadevni podjetji, nova telekomunikacijska operaterja, sta nacionalni regulativni organ prosili za dodelitev telefonskih števil, ki bi jih odobrili svojim strankam. Podjetjema je bilo v skladu z veljavno ureditvijo v zameno za dodelitev teh števil naložena pristojbina v znesku, ki je bil več kot petnajstkrat večji od nastalih upravnih stroškov. Deutsche Telekom, podjetje, ki je na nemškem trgu nasledilo zgodovinskega in nekoč monopolističnega operaterja, pa je bilo upravičeno do zaloge 400 milijonov telefonskih števil, ki jih je dobilo brezplačno.

Da bi preučilo skladnost tako naložene pristojbine novim operaterjem s členom 11(2) Direktive 97/13, je Sodišče po vrsti obravnavalo tri pogoje, ki jih določa ta direktiva. Kar zadeva prvi pogoj, povezan z optimalno uporabo redkega vira, je Sodišče menilo, da so telefonske številke lahko količinsko omejene in tako lahko pomenijo tak vir. Glede pogoja nediskriminacije je Sodišče lahko ugotovilo le, da Deutsche Telekom in njegovi konkurenti niso obravnavani na enakovreden način: medtem ko morata ISIS Multimedia in Firma 02, kot vsak nov operater, za pridobitev telefonskih števil in vstop na trg plačati sporno pristojbino, ima Deutsche Telekom na voljo veliko zalogo števil, ki mu omogoča operativnost na tem trgu in za katero ni plačal nobene pristojbine. Kar zadeva morebitno upravičenost tega različnega obravnavanja, je Sodišče, ne da bi izključilo možnost zanj, v odsotnosti elementov, ki bi ga lahko podprli, zavrnilo trditve nemške vlade, vezane na naloge vsestranskega obratovanja, ki ga zagotavlja Deutsche Telekom, ter na njegove obveznosti do uradnikov, ki jih je prevzel. Sodišče je na koncu ugotovilo, da v vsakem primeru tretji pogoj, ki se nanaša na nujnost pospeševanja razvoja inovativnih storitev in konkurence, ni izpolnjen. Nasprotno, zaradi obremenitve proračuna novih operaterjev že v uvodni fazi njihove namestitve, glede na to, da le-ti niso v enakem položaju kot podjetje s prevladujočim položajem, pristojbina, ki jo nalaga nemška ureditev, ovira vstop novih operaterjev na trg in tako zavira razvoj konkurence in pospeševanje inovativnih storitev, v nasprotju z zahtevo člena 11(2) Direktive 97/13.

⁽³⁶⁾ Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 97/13/ES z dne 10. aprila 1997 o skupnem okviru za splošna dovoljenja in posamične licence v sektorju telekomunikacijskih storitev (UL L 117, str. 15).

Sodba z dne 14. julija 2005 v zadevi *Lagardère Active Broadcast*, C-192/04 (še neobjavljena v ZOdl.) zadeva področje uporabe in obseg Direktiv 92/100⁽³⁷⁾ in 93/83⁽³⁸⁾ na področju avtorske in sorodnih pravic. Dejansko stanje je bilo naslednje. Lagardère Active Broadcast je v Franciji ustanovljena RTV družba in je pravna naslednica družbe Europe 1. Od pariških studiov, kjer so ustvarjene, so oddaje prenesene na satelit, ki signale vrne na zemeljske oddajnike, ki oddaje distribuirajo javnosti. Večina teh oddajnikov se nahaja v Franciji, eden od njih, čeprav distribuira oddaje proti Franciji, pa je postavljen v Nemčiji, v Posarju, upravlja pa ga nemška hčerinska družba družbe Lagardère. Te oddaje, v francoščini, lahko tehnično spremljajo tudi na omejenem območju v Nemčiji, vendar se tam komercialno ne izkoriščajo. Kar zadeva intelektualno lastnino, se za uporabo varovanih fonogramov plača dve nadomestili, dolgovano izvajalcem in njihovim producentom: eno v Franciji plačuje Lagardère, drugo pa v Nemčiji zgoraj navedena hčerinska družba. V tem kontekstu sta se odprli dve vprašanji, na katera bo Sodišče končno moralo odgovoriti v okviru predloga za sprejem predhodne odločbe, ki ga je vložilo francosko Cour de cassation. Prvič, ali lahko za nadomestilo poleg francoskega prava velja tudi nemško pravo? Drugič, ali družba, ki oddaja, lahko od nadomestila, ki ga dolguje v Franciji, odšteje tisto, ki je bilo plačano ali zahtevano v Nemčiji?

Za odgovor na prvo vprašanje je pomembna Direktiva 93/83. Namen te direktive je namreč, da na področju avtorske in sorodnih pravic v zvezi s satelitskim radiodifuznim oddajanjem in kabelsko retransmisijo „ne pride do kumulativne uporabe več nacionalnih zakonov pri enem samem dejanju oddajanja“. V skladu z Direktivo bi moralo za nadomestilo veljati izključno pravo države, iz katere se signal oddaja, torej francosko pravo. To pa predpostavlja, da se navedena direktiva uporablja in da torej oddajanje, ki je predmet obravnave v tej zadevi, pomeni „priobčitev javnosti po satelitu“ v smislu te direktive. Potem ko je preučilo značilnosti tega oddajanja (kodirani signali iz satelita, ki jih je mogoče sprejemati samo s profesionalno opremo, signali, ki, v nasprotju s programi, niso namenjeni javnemu sprejemu, obstoj zemeljskega digitalnega avdioomrežja, ki omogoča oddajanje signalov v primeru nedelovanja satelita), je Sodišče ugotovilo, da ne gre za tak primer. Če ne gre za „priobčitev javnosti po satelitu“ v smislu Direktive 93/83, se le-ta ne uporablja in torej ne nasprotuje temu, da bi v obravnavanem primeru nadomestilo urejali tako Francija kot Nemčija.

Kar zadeva možnost, da se od nadomestila, dolgovanega v Franciji, odšteje tisto, ki je bilo plačano ali zahtevano v Nemčiji, je pomemben člen 8(2) Direktive 92/100⁽³⁹⁾, ki določa zahtevo pravičnega nadomestila. Sodišče je poudarilo, da imajo avtorski pravici sorodne pravice teritorialni značaj. V obravnavanem primeru so bila dejanja radiodifuznega oddajanja storjena na ozemlju obeh držav članic, zato se zadevno nadomestilo dolguje na podlagi obeh nacionalnih zakonodaj. Sodišče je nato spomnilo, da ni dolžno določiti natančno določenih načinov za opredeljevanje pravičnega enotnega nadomestila. Naloga samih držav članic je, da na svojem ozemlju določijo najbolj primerna merila za zagotavljanje spo-

⁽³⁷⁾ Direktiva Sveta 92/100/EGS z dne 19. novembra 1992 o pravici dajanja v najem in pravici posojanja ter o določenih pravicah, sorodnih avtorskim, na področju intelektualne lastnine (UL L 346, str. 61).

⁽³⁸⁾ Direktiva Sveta 93/83/EGS z dne 27. septembra 1993 o uskladitvi določenih pravil o avtorski in sorodnih pravicah v zvezi s satelitskim radiodifuznim oddajanjem in kabelsko retransmisijo (UL L 248, str. 15).

⁽³⁹⁾ Direktiva Sveta 92/100/EGS z dne 19. novembra 1992 o pravici dajanja v najem in pravici posojanja ter o določenih pravicah, sorodnih avtorskim, na področju intelektualne lastnine (UL 1992, L 346, str. 61).

štovanja skupnostnega pojma pravičnega nadomestila. Vendar pa je treba za presojo pravičnosti nadomestila upoštevati vrednost uporabe fonograma v gospodarskem prometu, in zlasti upoštevati vse parametre oddajanja, zlasti dejansko poslušalstvo, potencialno poslušalstvo in jezikovno različico oddaje. V obravnavanem primeru, je nadaljevalo Sodišče, radiodifuzno oddajanje v Nemčiji ne zmanjšuje vrednosti te uporabe v Franciji. Poleg tega dejansko komercialno izkoriščanje obstaja samo na francoskem ozemlju. Vendar pa dejansko in potencialno poslušalstvo v Nemčiji ni neobstoječe, tako da določena gospodarska vrednost, čeprav majhna, pripade uporabi varovanih fonogramov tudi v tej državi. Zato se lahko plačilo nadomestila zahteva tudi v Nemčiji. Dejstvo, da je gospodarska vrednost majhna, ima vpliv samo na stopnjo tega nadomestila, ne na njegov obstoj. To nadomestilo je povračilo za uporabo fonogramov v tej državi članici; njegovega plačila se ne bi smelo upoštevati za izračun pravičnega nadomestila v Franciji in ga od njega odšteti.

Sodbi Sodišča z dne 25. oktobra 2005 v zadevah *Schulte*, C-350/03 in *Crailsheimer Volksbank*, C-229/04 (še neobjavljeni v ZOdl.) temeljita na vprašanjih za predhodno odločanje, ki sta jih Sodišču postavili dve nemški sodišči, Landgericht Bochum in Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen, in se nanašata na razlago direktive „prodaja od vrat do vrat“ iz leta 1985 (Direktiva 85/577 ⁽⁴⁰⁾). Dve sodišči sta odločali o sporih med investitorji gradnje nepremičnin in bankami glede finančnih naložb, za katere so bila pogajanja pred sklenitvijo pogodbe opravljena v okviru prodaje od vrat do vrat. Naložbe sestavljata zlasti pogodba o nakupu nepremičnine, sklenjena z nepremičninsko družbo in kreditna pogodba, sklenjena z banko, ki služi financiranju nakupa. Potrošnikom so bile ponujene med obiskom zastopnika nepremičninske družbe ali pa neodvisnega posrednika na njihovem domu.

Sodišče je ugotovilo, da direktiva potrošniku ne daje pravice odstopa od pogodbe za nakup nepremičnine, pa četudi je le-ta del finančne naložbe, katere financiranje je zagotovljeno s kreditom in pri katerih se pogajanja pred sklenitvijo pogodbe tako glede pogodbe o nakupu nepremičnin kot pogodbe o posojilu, ki je namenjeno financiranju nakupa, opravijo v okviru prodaje od vrat do vrat. Čeprav je namreč namen te direktive varstvo potrošnika pred tveganjem, ki izhaja iz sklenitve pogodbe – zlasti med obiskom trgovca pri potrošniku – s tem da mu pod določenimi pogoji daje pravico do odstopa, pa le-ta izrecno in brez dvoma s svojega področja uporabe izključuje pogodbe o prodaji nepremičnin.

Direktiva tudi ne nasprotuje nacionalnim predpisom, ki kot edino posledico odstopa od posojilne pogodbe določajo njeno razveljavitev, tudi če gre za finančne naložbe, za katere posojilo brez nakupa nepremičnine ne bi bilo odobreno.

Poleg tega, če je banka potrošnika poučila o njegovi pravici do odstopa od kreditne pogodbe, potem direktiva načeloma ne nasprotuje niti temu, da nacionalna ureditev določa obveznost, da mora potrošnik ob odstopu od kreditne pogodbe za nakup nepremičnine ne samo vrniti zneske, ki jih je prejel na podlagi te pogodbe, temveč posojilodajalcu izplačati obresti po tržni obrestni meri.

⁽⁴⁰⁾ Direktiva Sveta 85/577/EGS z dne 20. decembra 1985 za varstvo potrošnika v primeru pogodb, sklenjenih zunaj poslovnih prostorov (UL 1985, L 372, str. 31).

Vendar pa je Sodišče razsodilo, da je v okoliščinah, kot so bile te v obravnavanem primeru, kjer potrošnik ni bil poučen o svoji pravici do odstopa od kreditne pogodbe, banka tista, ki nosi tveganja, ki so neločljivo povezana s spornimi naložbami. Če bi ga namreč banka v predpisanem roku o tem poučila, bi se potrošnik lahko drugače odločil glede sklenitve te pogodbe in morebiti nakupne pogodbe ne bi sklenil na nek poznejši datum pred notarjem. Tako bi se lahko izognil tveganjem, da bi bila vrednost nepremičnine ob nakupu previsoko ocenjena, da se pričakovani prihodki od najemnin ne bi uresničili in da bi se pričakovanja glede razvoja cen nepremičnin izkazala za napačna. Naloga nacionalnih zakonodajalcev in sodišč je, da zagotovijo varstvo potrošnika pred posledicami uresničenja takih tveganj.

3.10. Na področju **socialnega prava** so posebej zanimive tri sodbe, ki se nanašajo na ohranitev pravic delavcev v primeru prenosa podjetij, varstvo noseče ženske v povezavi s prepovedjo diskriminacije med moškimi in ženskami in prepoved diskriminacije starejših delavcev.

V zadevi *Celtec*, C-478/03, v kateri je bila razglašena sodba Sodišča z dne 26. maja 2005 (ZOdl., str. I-4389), je House of Lords Sodišču postavilo vprašanje glede načina uporabe Direktive 77/187 ⁽⁴¹⁾ za privatizacijo storitev poklicnega izobraževanja v Walesu.

V okviru upravne reforme, začete leta 1989, je vlada Združenega kraljestva določila ustanovitve „Training and Enterprise Councils“ (TEC), ki so prevzeli naloge od lokalnih agencij, ki jih je financirala vlada in upravljali uradniki in ki so bile odgovorne za programe izobraževanja mladih in nezaposlenih. Za izvedbo te postopne privatizacije so bili TEC-om dani na voljo prostori Department of Employment (ministrstvo za zaposlovanje), imeli pa so tudi prost dostop do informacijskih sistemov in do baz podatkov. V začetnem obdobju, ocenjenem na tri leta, je bilo osebje lokalnih agencij napoteno na delo v TEC, pri čemer so le-ti obdržali svoj status uradnikov. Zaposleni na Department of Employment so še naprej opravljali isto dejavnost v istih stavbah, pod nadzorom TEC-ov. Kljub temu pa je bilo v dopisu z dne 16. decembra 1991, ki ga je Secretary of State naslovil na predsednike „Staffing Group“ (skupina, odgovorna za osebje) TEC-ov, določeno, da slednji na koncu nasproti tem zaposlenim dobijo status delodajalca. Po koncu obdobja napotitve je bilo zaposlenim dano na izbiro bodisi prerazporeditev v okviru Department of Employment, pri čemer se njihove funkcije spremenijo, bodisi nadaljevanje njihove dejavnosti kot zaposlenih TEC-ov. V tem okviru je Department of Employment leta 1992 s TEC-i sklenil sporazum, ki opredeljuje njihove obojestranske obveznosti do uradnikov, ki so spremenili status, da so postali osebje TEC-ov.

Vprašanja za predhodno odločanje so se nanašala na razlago, ki jo zahteva pojem „dan prenosa“ v smislu člena 3(1) Direktive 77/187 v primeru prenosa v obliki kompleksnega postopka, ki se odvija v več etapah.

Sodišče je uvodoma poudarilo, da privatizacija dejavnosti poklicnega izobraževanja spada na področje Direktive 77/187, nato pa predložitvenemu sodišču odgovorilo, da je na podlagi člena 3(1) Direktive 77/187 prenos pogodb o zaposlitvi in delovnih razmerij nujno

⁽⁴¹⁾ Direktiva Sveta 77/187/EGS z dne 14. februarja 1977 o približevanju zakonodaje držav članic v zvezi z ohranjanjem pravic delavcev v primeru prenosa podjetij, obratov ali delov obratov (UL 1977, L 61, str. 26).

opravljen na isti dan kot prenos podjetja. Dan tega prenosa ustreza dnevu, ko se z odsvojitelja na pridobitelja prenese vloga delodajalca, odgovornega za delovanje prenesenega subjekta. Ta dan je točno določen trenutek, ki ga po volji odsvojitelja ali pridobitelja ni mogoče prenesti na kakšen drug dan.

Sodišče je dodalo, da iz tega izhaja, da se ob uporabi navedenega člena 3(1) za pogodbe o zaposlitvi in delovna razmerja, ki na dan prenosa iz te določbe obstajajo med odsvojiteljem in delavci, dodeljenimi prenesenemu podjetju, šteje, da so na ta isti dan preneseni z odsvojitelja na pridobitelja, ne glede na to, kaj je bilo glede tega dogovorjeno med zadnje navedenima.

V svoji sodbi z dne 8. septembra 2005 v zadevi *McKenna*, C-191/03 (še neobjavljena v ZOdl.), je moralo Sodišče znova obravnavati vprašanje pravic zaposlene in noseče ženske v pravnem redu Skupnosti in načelo prepovedi diskriminacije med moškimi in ženskami.

Gospa McKenna je zanosila januarja 2000. Zaradi patološkega stanja, povezanega z njeno nosečnostjo, ki je trajalo skoraj ves čas te nosečnosti, je morala po nasvetu zdravnika oditi na bolniški dopust. S 6. julijem 2000 je zainteresirana izčrpala pravico do polnega plačila med bolniškim dopustom, zato je bila njena plača zmanjšana za polovico. Od 3. septembra do 11. decembra 2000 je gospa McKenna koristila porodniški dopust in prejela svoje celotno plačilo. Po izteku tega dopusta se je plačilo gospe McKenna, ki je bila iz zdravstvenih razlogov še vedno nezmožna za delo, ponovno zmanjšalo za polovico. Poleg tega je bilo obdobje nezmožnosti za delo zaradi nosečnosti gospe McKenna všteto v njen bolniški dopust.

Problematika, ki je v središču te zadeve, je bila, ali je nezmožnost za delo, ki jo je povzročilo patološko stanje, povezano z nosečnostjo, in ki se je pojavila med nosečnostjo, v skladu s pravom Skupnosti mogoče obravnavati kot nezmožnost za delo zaradi katere koli bolezni in jo všteti v število dni, v katerih imajo v skladu z ureditvijo bolniškega dopusta, ki se je uporabljala v tem primeru, zaposleni pravico do ohranitve svojega plačila v celoti, nato pa njegovega dela.

S svojimi vprašanji za predhodno odločanje je irsko Labour Court najprej spraševalo, ali se za sporno nacionalno ureditev uporabljata člen 141(1) in (2) ES in Direktiva 75/117⁽⁴²⁾, ali pa Direktiva 76/207⁽⁴³⁾. Predložitveno sodišče je nato želelo izvedeti, ali je glede na določbe prava Skupnosti, ki se uporabljajo, tako ureditev treba šteti za diskriminatorno.

Kar zadeva določbe prava Skupnosti, ki se uporabljajo v obravnavanem primeru, je Sodišče odgovorilo, da se za ureditev bolniškega dopusta, ki enako obravnava delavke, ki imajo bolezen, povezano z nosečnostjo, in druge delavce, ki imajo bolezen, ki ni povezana z nosečnostjo, uporabljata člen 141 ES in Direktiva 75/117.

⁽⁴²⁾ Direktiva Sveta 75/117/EGS z dne 10. februarja 1975 o približevanju zakonodaje držav članic v zvezi z uporabo načela enakega plačila za moške in ženske (UL 1975, L 45, str. 19).

⁽⁴³⁾ Direktiva Sveta 76/207/EGS z dne 9. februarja 1976 o izvrševanju načela enakega obravnavanja moških in žensk v zvezi z dostopom do zaposlitve, poklicnega usposabljanja in napredovanja ter delovnih pogojev (UL 1976, L 39, str. 40).

Taka ureditev namreč opredeljuje pogoje, v katerih delavec ob odsotnosti zaradi bolezni ohrani plačilo. V skladu z njo se za ohranitev celotnega plačila ne sme preseči skupnega najdaljšega letnega trajanja, ob prekoračitvi le-tega pa določa ohranitev plačila v višini 50 odstotkov njegovega zneska v določenem skupnem najdaljšem trajanju v obdobju štirih let. Navedeni sistem, ki ima za posledico zmanjšanje plačila, nato pa izčrpanje pravic do tega, deluje samodejno, na podlagi aritmetičnega izračuna dni odsotnosti zaradi bolezni.

V zvezi z drugim vidikom vprašanj za predhodno odločanje je Sodišče menilo, da sporna ureditev bolniškega dopusta ni diskriminatorna.

Sodišče je namreč presodilo, da treba člen 141 ES in Direktivo 75/117 razlagati tako, da ne pomenita diskriminacije na podlagi spola:

- pravilo ureditve bolniškega dopusta, ki določa za delavke, ki so odsotne pred porodniškim dopustom zaradi bolezni, povezane z nosečnostjo, in za delavce, ki so odsotni zaradi kakršne koli druge bolezni, zmanjšanje plačila, če odsotnost prekorači določeno časovno obdobje, pod pogojem, da se po eni strani delavko obravnava enako kot delavca, ki je odsoten zaradi bolezni, in po drugi strani, da znesek izplačanih nadomestil ni minimalen, tako da bi bil s tem vprašljiv sam cilj varstva nosečih delavk;
- pravilo ureditve bolniškega dopusta, ki določa, da se odsotnosti zaradi bolezni všttevajo k skupnemu največjemu številu dni plačanega bolniškega dopusta, do katerega je delavec upravičen v določenem obdobju, bodisi da je bolezen povezana z nosečnostjo, bodisi da z njo ni povezana, pod pogojem, da všttevanje nima za posledico, da bi delavka med odsotnostjo, na katero je imelo vpliv to všttevanje odsotnosti, po porodniškem dopustu dobila nadomestilo, ki je manjše od najmanjšega zneska, do katerega je imela pravico med bolniškim dopustom med nosečnostjo.

Sodba z dne 22. novembra 2005 v zadevi *Mangold*, C-144/04 (še neobjavljena v ZOdl.), daje na področju socialne politike zanimivo pojasnilo glede zaščite pred diskriminacijami zaradi starosti. V tej zadevi je Arbeitsgericht München (Nemčija) Sodišču zastavilo niz vprašanj za predhodno odločanje v okviru spora med delavcem in njegovim delodajalcem v zvezi z uporabo nemškega zakona o delu s skrajšanim delovnim časom in o pogodbah o zaposlitvi za določen čas. Ta zakon do konca decembra 2006 z delavci, starejšimi od 52 let, dopušča sklepanje pogodb o zaposlitvi za določen čas brez omejitev glede razlogov, trajanja ali obnovitve, razen če je podana tesna zveza s predhodno pogodbo o zaposlitvi za nedoločen čas, ki je bila sklenjena z istim delodajalcem. Namen Direktive 2000/78 ⁽⁴⁴⁾, na katere razlago se zlasti nanašajo vprašanja za predhodno odločanje, pa je opredeliti splošni okvir boja proti določenim oblikam diskriminacije, med drugim zaradi starosti, pri zaposlovanju in delu. Različno obravnavanje neposredno zaradi starosti je tako v načelu prepovedano. Kljub temu pa člen 6(1) te direktive dovoljuje, da države članice določijo, da tako različno obravnavanje ne predstavlja diskriminacije, če ga v kontekstu nacionalnega prava objektivno in razumno utemeljujejo z legitimnim ciljem, povezanim zlasti z zaposlovalno politiko ali delovnim trgom, in če so načini uresničevanja tega cilja primerni in nujni. Direktiva na primer iz tega naslova predvideva posebne pogoje glede dostopnosti zaposlitve,

⁽⁴⁴⁾ Direktiva Sveta 2000/78/ES z dne 27. novembra 2000 o splošnih okvirih enakega obravnavanja pri zaposlovanju in delu (UL L 303, str. 16).

zaposlitve in dela, vključno s pogoji glede odpustitve, za starejše delavce, zato da se spodbuja njihovo poklicno vključenost ali jim zagotavlja varstvo.

Sodišče je ugotovilo, da je cilj nemškega zakona jasen: spodbujanje poklicnega vključevanja nezaposlenih starejših delavcev. Po mnenju Sodišča legitimnosti takega cilja v splošnem interesu ni mogoče upravičeno postaviti pod vprašaj, tako da ga je načeloma treba šteti za „objektivno in razumno“ utemeljitev, v smislu zgoraj navedene določbe, neenakega obravnavanja zaradi starosti. Dalje morajo biti sredstva, sprejeta za uresničitev tega legitimnega cilja, „primerna in potrebna“. Glede tega vprašanja je za Sodišče nesporno, da imajo države članice široka pooblastila pri izbiri ukrepov, s katerimi lahko uresničijo svoje cilje na področju socialne politike in zaposlovanja. V primeru nemške zakonodaje pa pridemo do položaja, ko se lahko vsem delavcem, ki so starejši od 52 let, brez razlike, do upokojitve ponudi sklenitev pogodb o zaposlitvi za določen čas, ki jih je mogoče neomejeno podaljševati, ne glede na to, ali in koliko časa so bili ti delavci pred sklenitvijo pogodbe nezaposleni. Nevarnost je v tem, da bi bili ti delavci med bistvenim delom svoje kariere izključeni iz uživanja stabilnosti zaposlitve, ki pa je vsekakor pomemben element zaščite delavcev. Po mnenju Sodišča taka zakonodaja presega tisto, kar je primerno in potrebno za uresničitev zasledovanega cilja in torej ne more biti upravičena na podlagi člena 6(1) Direktive 2000/78.

Obravnavna zadeva je odprla še eno problematiko. Kot je dovoljevala Direktiva 2000/78, je bil namreč rok za njen prenos za Nemčijo podaljšan do 2. decembra 2006, tako da se v obravnavanem primeru ob sklenitvi sporne pogodbe o zaposlitvi še ni iztekel. Sodišče je nazadnje odločilo, da ta okoliščina nima vpliva. V skladu z njegovo sodno prakso namreč države članice med iztekom roka za prenos direktive ne smejo sprejemati predpisov, ki bi lahko resno ogrozili cilje, ki so v njej določeni. To pa še ni vse. Sodišče je namreč poudarilo dejstvo, da Direktiva 2000/78 ne uvaja načela enakega obravnavanja pri zaposlovanju in delu. To je načelo, ki izhaja iz različnih mednarodnih pogodb in ustavnih tradicij, skupnih državam članicam, tako da je treba načelo prepovedi diskriminacije zaradi starosti obravnavati kot splošno načelo prava Skupnosti. Spoštovanje tega splošnega načela kot tako ne more biti odvisno od izteka roka, ki države članice zavezuje za prenos direktive, katere namen je opredeliti splošni okvir boja proti diskriminaciji zaradi starosti. Tako mora nacionalno sodišče, ko mu je v odločanje predložen spor v zvezi s tem načelom, v okviru svojih pristojnosti varovati pravice, ki jih pravo Skupnosti zagotavlja posamezniku, in zagotavljati njihovo popolno učinkovitost, s tem da ne uporabi nobene določbe nacionalnega prava, ki je v nasprotju z njim, in sicer niti takrat, ko se rok za prenos navedene direktive še ni iztekel.

Glede prava družb je treba omeniti sodbo Sodišča z dne 3. maja 2005 v združenih zadevah C-387/02, C-391/02 in C-403/02, *Berlusconi in drugi* (ZOdl., str. I-3565), ki spada v okvir kazenskih postopkov, uvedenih proti številnim fizičnim osebam pred italijanskimi sodišči zaradi ponarejanja poslovnih knjig pred letom 2002, ko so v Italiji začele veljati nove kazenske določbe za to vrsto kršitev.

Po mnenju italijanskih sodišč naj bi uporaba teh novih določb, ki so milejše od prejšnjih, onemogočala kazenski pregon obtožencev. Določbe določajo bistveno krajši zastaralni rok (štiri leta in pol namesto največ sedem let in pol), zahtevo, po kateri je za uvedbo preгона potrebna prijava družbenika ali upnika, ki ocenjuje, da je bil oškodovan z neresnični-

mi podatki, ter odsotnost kazni za neresnične podatke s posledicami neznatnega ali minimalnega pomena, ki ne presegajo določenih pragov.

V tem kontekstu sta Tribunale di Milano in Corte d'Appello di Lecce na Sodišče vložili predloge za sprejem predhodne odločbe glede vprašanja, ali Prva direktiva družb (Prva direktiva 68/151 ⁽⁴⁵⁾) velja za kršitve ponarejanja knjig in ali so nove italijanske določbe skladne z zahtevo prava Skupnosti, da morajo biti sankcije, ki jih nacionalni zakoni določajo za kršitve določb Skupnosti ustrezne, torej učinkovite, sorazmerne in odvračilne.

Sodišče je najprej ugotovilo, da je namen sankcij zaradi ponarejanja poslovnih knjig kaznovati hujše kršitve temeljnega načela, ki izhaja iz Četrte in Sedme direktive družb (Četrta direktiva 78/660 ⁽⁴⁶⁾ in Sedma direktiva 83/349 ⁽⁴⁷⁾), in sicer da morajo letni računovodski izkazi družb prikazati resnično in pošteno sliko sredstev in obveznosti, finančnega stanja ter dobička ali izgube družbe.

Sodišče je nato razsodilo, da je sistem sankcij v primeru neobjave letnih računovodskih izkazov iz člena 6 Prve direktive treba razumeti tako, da ne zajema le primera opustitve vsake objave, temveč zajema tudi primer objave letnih računovodskih izkazov, ki niso bili sestavljeni v skladu s pravili, ki jih določa Četrta direktiva, drugače povedano, objavo neresničnih podatkov. Nasprotno pa ni mogoče šteti, da se člen 6 Prve direktive uporablja v primeru neizpolnitve obveznosti glede konsolidiranih računovodskih izkazov, ki jih določa Sedma direktiva in ki jih Prva direktiva v ničemer ne zadeva.

Na podlagi te ugotovitve je sodišče Skupnosti menilo, da je načelo retroaktivne uporabe milejše kazni del splošnih načel prava Skupnosti, ki jih mora nacionalni sodnik upoštevati, kadar uporablja nacionalno pravo, sprejeto za izvedbo prava Skupnosti, in še zlasti direktiv o pravu družb.

Tako je Sodišče prišlo do sklepa, da se javni organi države članice proti obtožencem v okviru kazenskih postopkov ne morejo sklicevati na zahtevo ustreznosti sankcij v primeru neobjave letnih računovodskih izkazov, ki jo določa člen 6 Prve direktive za to, da se preveri združljivost kazenskih določb, ki so za obtožence milejše in ki so začele veljati po storitvi kršitev, s to zahtevo, če bi njihova nezdržljivost lahko povzročila, da se odstopi od uporabe sistema milejših kazni, predpisanih v teh določbah. Direktiva namreč sama po sebi in neodvisno od notranjega prava države članice, sprejetega za njeno izvedbo, ne more voditi do opredelitve ali poostritve kazenske odgovornosti obtožencev.

3.11. Na področju **okolja** je zlasti treba omeniti sodbo z dne 7. julija 2005 v zadevi *Komisi-ja proti Grčiji*, C-364/03 (še neobjavljena v ZOdl.). Zadeva tožbo zaradi neizpolnitve obve-

⁽⁴⁵⁾ Prva direktiva Sveta 68/151/EGS z dne 9. marca 1968 o uskladitvi zaščitnih ukrepov za varovanje interesov družbenikov in tretjih oseb, ki jih države članice zahtevajo od gospodarskih družb v skladu z drugim odstavkom člena 58 Pogodbe, zato da se oblikujejo zaščitni ukrepi z enakim učinkom v vsej Skupnosti (UL 1968, L 65, str. 8).

⁽⁴⁶⁾ Četrta direktiva Sveta 78/660/EGS z dne 25. julija 1978 o letnih računovodskih izkazih posameznih vrst družb, ki temelji na členu 54(3)(g) Pogodbe (UL 1978, L 222, str. 11).

⁽⁴⁷⁾ Sedma direktiva Sveta 83/349/EGS z dne 13. junija 1983 o konsolidiranih računovodskih izkazih, ki temelji na členu 54(3)(g) Pogodbe (UL 1983, L 193, str. 1).

znosti, vloženo proti Helenski republiki, ki ji je Komisija očitala nespoštovanje obveznosti iz člena 13 Direktive 84/360 ⁽⁴⁸⁾.

V skladu s to direktivo so morale države članice do 30. junija 1987 prenesti to besedilo (člen 16) in sprejeti ukrepe, potrebne za preprečevanje ali zmanjševanje onesnaženosti zraka iz industrijskih obratov znotraj Skupnosti (člen 1). Obrati, ki jih zadeva direktiva, so naštet v Prilogi I k Direktivi 84/360, ki se nanaša zlasti na energetiko, katere del so termoelektrarne, brez jedrskih elektrarn. Člen 13 Direktive določa, da države izvajajo politiko in strategije, kot tudi ustrezne ukrepe, za „prilagajanje obstoječih obratov najboljšim razpoložljivim tehnologijam“, pri čemer upoštevajo merila, kot so tehnične karakteristike obrata, njegov izkoristek in dolžina življenjske dobe, vrsta in količina emisij snovi iz obrata in omejitev stroškov.

V obravnavanem primeru je bila proti grški termoelektrarni, ki stoji na Kreti, vložena pritožba o onesnaževanju okolja, na podlagi katere je Komisija začela zbirati podatke o obratovanju elektrarne in o tem, ali grški organi spoštujejo Direktivo 84/360. Komisija je sprejela sklep o kršitvi člena 13 Direktive, zlasti zato, ker se emisije žveplovega dioksida in dušikovega oksida elektrarne med letoma 1992 in 2002 niso zmanjšale in ker Grčija ni sprejela mejnih vrednosti za emisije industrijskih obratov, in je posledično pred Sodiščem vložila tožbo.

Vendar je grška vlada zatrjevala, da so bili sprejeti določeni ukrepi za zaprtje elektrarne in za izvajanje politike in strategije za prilagoditev elektrarne najboljšim razpoložljivim tehnologijam. Poleg tega je navajala, da je kakovost zraka v regiji odlična in da naj nizko onesnaženje ne bi predstavljalo nobene nevarnosti za javno zdravje.

Sodišče je uvodoma opozorilo na obveznosti iz člena 13 Direktive in na potrebo prilagajanja obratov napredku razpoložljive tehnologije. Sodišče je nato v nasprotju s tem, kar je zatrjevala grška vlada, ugotovilo, da člen 2, točka 1, Direktive 84/360 vsebuje opredelitev onesnaženosti zraka, ki v skladu z njo pomeni „neposredno ali posredno vnašanje snovi ali energije v zrak, ki je posledica človekove dejavnosti in ki povzroči tako škodljive vplive, da ti lahko ogrozijo zdravje ljudi, škodijo življenjskim virom ter ekosistemom“.

Nato je Sodišče sklenilo, da je „ker je nesporno, da emisije nekaterih snovi škodljivo vplivajo na zdravje ljudi ter na življenjske vire in ekosisteme, državam članicam naložena obveznost, da sprejmejo potrebne ukrepe za zmanjšanje emisij teh snovi, ne glede na splošno stanje okolja v regiji, v kateri stoji zadevni industrijski obrat“. Država članica, ki ne opredeli ne politik ne strategij za postopno prilagajanje najboljšim razpoložljivim tehnologijam za enote parnih in plinskih turbin električne centrale, ne izpolnjuje obveznosti iz člena 13 Direktive 84/360.

Čeprav člen 13 Direktive 84/360 izrecno ne obvezuje držav članic, da sprejmejo mejne vrednosti za emisije industrijskih obratov, pa je treba kljub temu poudariti, da sprejetje mejnih vrednosti za emisije takih obratov predstavlja izredno uporaben ukrep pri izvajanju politike in strategije v smislu navedenega člena 13.

⁽⁴⁸⁾ Direktiva Sveta 84/360/EGS z dne 28. junija 1984 o boju proti onesnaževanju zraka iz industrijskih obratov (UL 1984, L 188, str. 20).

Zmanjšanje maksimalne vsebnosti škodljivih proizvodov v gorivih lahko šteje kot ukrep za prilagoditev najboljšim razpoložljivim tehnologijam industrijskega obrata, kot je električna centrala, saj to zmanjšanje lahko občutno zniža stopnjo onesnaženja zraka, ki izvira iz takega obrata. To pa predpostavlja, da vsebnost škodljivega proizvoda v zadevnem gorivu ustreza najnižji vsebnosti, ki je razpoložljiva na trgu. Ukrepi za prilagajanje elektrarne najboljšim razpoložljivim tehnologijam bi lahko bili tudi postopna zamenjava kotlov in ukrepi spremljanja in nadzora emisij, vendar pod pogojem, da zadnje navedene spremljajo druga dejanja, ki imajo neposreden učinek na emisije zadevne elektrarne.

Sodišče je razsodilo, da Helenska republika ni izpolnila obveznosti iz člena 13 Direktive 84/360.